

بسمه تعالی

مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری

گزارش ارزیابی اقتصادی و تجاری کشور افغانستان به همراه امکان‌سنجی
میزان افزایش حجم تجارت ایران با افغانستان

گروه اقتصاد بین‌الملل

تابستان ۱۴۰۱

گزارش مدیریتی:

درون‌زایی و برون‌گرایی اقتصادی از شاخصه‌های مهم اقتصاد مقاومتی مورد تأکید مقام معظم رهبری است. یکی از فاکتورهای مهم در ثبات اقتصادی و برون‌گرایی اقتصاد، تسهیل و توسعه تجارت خارجی است که در شرایط تحریم اهمیت دوچندان یافته است. گزارش پیش رو، یکی از سلسله گزارش‌هایی است که به بررسی ظرفیت توسعه تجارت ایران با کشورهای هدف، با تمرکز بر تجارت کالا و بر اساس مدل انطباق توانمندی‌های صادراتی و نیازهای وارداتی دو طرف، تهیه و تنظیم شده است.

یافته‌های این گزارش در بررسی وضعیت تجاری بین ایران و افغانستان حکایت از ناتراز شدید تجاری به سمت ایران دارد. در حالی که صادرات ۱,۲ میلیارد دلاری ایران به افغانستان، ایران را تبدیل به شریک اول صادراتی به این کشور نموده است، واردات ۲۰ میلیون دلاری ایران از افغانستان سبب شکل‌گیری ناترازی شدید تجاری بین دو کشور شده است. بررسی‌های بیشتر حاکی از این است که این ناترازی، غالباً از طریق بازار ارز درهم امارات تسویه می‌شود که با توجه به سهم بالای درهم در واردات ایران و به تعبیری کانالیزه شدن واردات ایران به مسیر بازار درهم، این مسیر یکی از نقاط آسیب‌پذیر تجارت ایران به حساب می‌آید. از این رو شاهد این امر هستیم که با کوچک‌ترین تنش در دسترسی ایران به بازار درهم، بازار ارز در ایران دچار تلاطم می‌گردد. از این رو توجه به ظرفیت‌های وارداتی از افغانستان می‌تواند با کاهش وابستگی و فشار به بازار ارز درهم، گامی مؤثر در زمینه ساماندهی نقشه ارزی ایران و دستیابی به ثبات در تجارت دو کشور دست یافت.

در فصل ۷، پس از بیان وضعیت تجاری دو کشور، ظرفیت بالقوه افزایش صادرات و واردات بین دو کشور مورد ارزیابی قرار گرفته است که در آن وجود نیاز وارداتی از طرف واردکننده، ظرفیت صادراتی در طرف صادرکننده و همچنین وجود سابقه حداقل ۱۰۰ هزار دلاری در ۱۰ سال گذشته، برای محاسبه ظرفیت به دست آمده، لحاظ شده است. نتایج حاکی از آن است که ظرفیت بالقوه صادرات افغانستان به ایران به ۱۵۷ میلیون دلار و ۶ قلم کالا محدود است. این مقدار در برابر ناترازی ۱۲۰۰ میلیون دلاری موجود بسیار ناچیز بوده؛ از این رو نیاز است تا اقدام به طراحی راهکارهای ثانویه‌ای همچون تسهیل در مبادلات مالی با استفاده از بازارهای ارز سایر کشورهای در دسترس، به‌ویژه کشورهای نظیر هند که ایران با آنها تراز منفی تجاری دارد و یا استفاده از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری در قالب مناطق آزاد مشترک، با توجه به چالش‌های امنیتی موجود در کشور افغانستان، استفاده نمود. داده‌های به دست آمده از ظرفیت بالقوه افزایش صادرات و واردات بین طرفین، خود می‌تواند حکایت از وجود چالش‌های فنی، مالی، لجستیک و به‌طور کلی چالش‌های عملیاتی باشد؛ از طرفی از داده‌های به دست آمده در این گزارش می‌توان به منظور طراحی راهکارهای ثانویه غیرتجاری، استفاده نمود که در صورت نیاز می‌توان در گزارش‌ها بعدی، هر دو جنبه، به صورت تخصصی و فنی‌تر مورد ارزیابی قرار گیرد.

فهرست

مقدمه:	۴
۱) کلیاتی از اقتصاد کشور افغانستان	۸
۲) صادرات و واردات افغانستان در ۱۰ سال اخیر	۱۰
۳) صادرات و واردات کالاها در افغانستان در ۱۰ سال اخیر	۱۱
۴) یمن های تجاری افغانستان با سایر کشورها	۱۵
۵) شرکای تجاری کشور افغانستان:	۱۶
۶) سرمایه گذاری خارجی	۲۱
۷) آمار واردات و صادرات به ایران در ۱۰ سال اخیر	۲۲
۷-۱) آمار صادرات و واردات و تراز تجاری ایران با افغانستان	۲۲
۷-۲) اطلاعات کالاهای صادراتی و وارداتی بین ایران و افغانستان	۲۳
۷-۳) پتانسیل واردات و صادرات بین ایران و افغانستان در سال ۲۰۱۸	۲۸
جمع بندی:	۳۲

مقدمه:

یکی از اهداف اصلی تحریم‌های ثانویه آمریکا، کاهش فروش نفت ایران و متعاقب آن ایجاد کمبود در ذخایر ارزی دولت ایران بوده است. کاهش فروش نفت در دولت سیزدهم نشان داد که آمریکایی‌ها تا حد زیادی به اهداف خود در تحریم نفت ایران دست پیدا کرده‌اند که در نتیجه آن شاهد افزایش قیمت ارز و برخورد موج های تورمی سنگینی به اقتصاد کشور بوده‌ایم. یکی از راه‌های جایگزین که می‌تواند باعث کاهش اثرات تحریم گردد، توسعه تجارت غیرنفتی با استفاده از سازوکارهای مناسب در شرایط تحریمی است.

در شرایط تحریم دو موضوع اساسی باید در تجارت خارجی مدنظر قرار گیرد. اول اینکه باید شرکای تجاری با حساسیت و ملاحظات مهمی همچون نزدیکی روابط سیاسی، در اولویت قرار گرفتن همسایگان، وجود کالاها و شرایط اقتصادی مکمل با ایران، امکان ایجاد وابستگی‌های متقابل و موضوعاتی از این قبیل انتخاب شود. موضوع مهم دیگر اهمیت توجه به تراز تجاری با شرکا است که در حال حاضر چندان مطلوب نیست. مجموع این عوامل می‌تواند باعث ایجاد ثبات تجاری و کاهش نگرانی از بابت فشار تحریم‌های آمریکا گردد.

در موضوع تراز تجاری باید توجه داشت که به‌طور کلی در تجارت خارجی با سه دسته از کشورها مواجه هستیم. کشورهایی که به لحاظ اندازه اقتصادی برابر، کوچک‌تر یا بزرگ‌تر از اقتصاد ایران هستند. اندازه اقتصاد، موضوع مهمی در تعیین رویکرد سیاست‌گذاری تجاری با هر کشور است. در ادامه به رویکردهای مطلوب در برقراری تعاملات اقتصادی متناسب با اندازه اقتصاد کشورها و با در نظر گرفتن شرایط تحریم اشاره می‌شود:

در کشورهایی که اندازه اقتصادی کوچکی داشته و ظرفیت صادراتی چندانی هم ندارند، ایده تمرکز می‌تواند به‌عنوان راهبرد اصلی به کار گرفته شود. در این کشورها بیشترین کالاهای وارداتی از جنس کالاهای مصرفی با فناوری پایین بوده که ایران توان مناسبی در صادرات این کالاها دارد. هدف از این ایده، صرفاً افزایش صادرات به آن کشور نیست بلکه افزایش حجم تجارت با ایشان و کاهش سهم سایر کشورها در آن کشور هست. در صورتی که امکان تأمین کالاها و خدمات کشوری برای ایران فراهم باشد، باید سهم بازار بالایی از آن کشور گرفته شود تا امکان جایگزین کردن ایران به‌راحتی فراهم نباشد که این ایده بیشتر برای کشورهای کوچک همسایه و منطقه موضوعیت دارد. شایان‌ذکر است یکی از روش‌هایی که کشورهای پیشرو در صنعت و تجارت به‌منظور افزایش و ثبات روابط تجاری با کشورها در پیش می‌گیرند استفاده از ابزار صادرات پروژه‌های فنی و مهندسی است که به‌رغم وجود ظرفیت‌های فنی و مهندسی و انجام ارزان‌تر پروژه‌ها در مقایسه با رقبای خارجی از آن غفلت شده است و تمرکز اصلی نهادهای مرتبط با تجارت خارجی بر تجارت کالایی قرار گرفته است.

پتانسیل صادرات خدمات فنی و مهندسی در دسته کشورهای مذکور اهمیت بالایی دارد که لازم است در کنار تجارت کالایی مورد توجه قرار گیرد.

ایده اصلی برای کشورهای هم‌تراز باید **وابستگی متقابل** در نظر گرفته شود. در واقع تعاملات تجاری با این کشورها به سطح راهبردی رسانده شود و هم‌زمان تراز تجاری با این کشورها هدف‌گذاری گردد. برای ایجاد وابستگی متقابل با این کشورها علاوه بر تجارت کالایی، می‌توان بر استفاده از مزیت‌های اقتصادی و سرزمینی در قالب صادرات انرژی مانند فرآورده‌های نفتی، گاز و برق و استفاده از کریدورهای ترانزیتی متمرکز شد. علاوه بر موارد مذکور، صادرات خدمات فنی و مهندسی با تکیه بر فناوری و ماشین‌آلات ساخت داخل نیز می‌تواند زمینه مهمی برای وابستگی متقابل با این کشورها ایجاد کند. از جمله ضرورت‌های مهم در حرکت به سمت تراز تجارت، امکان استفاده از ظرفیت‌های متنوع در نظام پرداخت و انتقال پول خواهد بود که می‌تواند وابستگی به سیستم پرداخت بر اساس نظام بانکی بین‌المللی و به تبع آن اثربخشی تحریم را کاهش دهد.

در تعامل تجاری با کشورهای توسعه‌یافته اقتصادی دو ایده مذکور کارکرد چندانی نخواهند داشت و باید ایده محوری باهدف کاهش آسیب‌های محتمل از جانب این کشورها تدوین شود. در خصوص این دسته از کشورها بهتر است **راهبرد تنوع** در دستور کار کشور قرار گیرد. تنوع بدین معنی است که در واردات کالاها از این دسته از کشورها حتی المقدور از تک منبع بودن فاصله گرفته و سعی در تأمین کالاها از مبادی مختلف را داشت. این راهبرد به‌ویژه در تأمین کالاهای اساسی و راهبردی اهمیت بالاتری دارد تا از این طریق امکان اعمال فشار سیاسی بر کشور در شرایط تحریم کاهش یابد. از جمله این کشورها می‌توان به چین، هند، برزیل و روسیه و برخی از کشورهای اروپای غربی اشاره کرد.

در ادامه با در نظر گرفتن عوامل اشاره‌شده، ۱۸ کشور برای بررسی اولیه انتخاب شدند. به منظور شناخت بهتر و ارائه راه‌حل، وضعیت اقتصادی و تجاری آن کشورها در قالب طرح ۶ سؤال موردبررسی قرار گرفت که در آن به مسائلی همچون شاخص‌های اقتصادی، وضعیت تجارت، سرمایه‌گذاری خارجی و شرکای تجاری پرداخته شد. در قسمت هفتم وضعیت تجارت آن کشورها با ایران طی سالیان اخیر موردبررسی قرار گرفته و تخمینی از میزان افزایش تجارت با آن کشورها حاصل شد که در ادامه گزارش به آن اشاره خواهد گردید. در ادامه به عناوین دقیق این سؤالات و هدف از طراحی آن‌ها اشاره می‌شود:

۱- کلیاتی از شاخص‌های اقتصادی کشور مذکور شامل: تولید ناخالص داخلی (GDP) و سهم هر یک از بخش‌های صنعت، معدن و کشاورزی در آن، جمعیت و نرخ رشد و نیروی کار، رشد اقتصادی، سرانه درآمدی، نرخ بیکاری، تورم، بدهی‌های خارجی و نرخ برابری ارز آن کشور موردبررسی قرار می‌گیرد. شایان‌ذکر است آمارهای فوق از منابع مهم بین‌المللی گردآوری شده و به‌منظور تحلیل دقیق‌تر

در یک بازه زمانی ده ساله بررسی شده‌اند. بررسی شاخص‌های فوق در تحلیل قدرت اقتصادی، شرایط فعلی و آینده اقتصادی کشورها اهمیت بالایی داشته و برنامه‌ریزی برای تعاملات دوطرفه را دقیق‌تر می‌نماید؛

۲- در این قسمت آمار مجموع صادرات و واردات کشورها به همراه تراز تجاری در یک بازه زمانی ده ساله بررسی می‌شود. در این قسمت برآورد و دیدی از حجم کل تجارت آن کشورها در مقایسه با ایران مشخص خواهد شد. ضمن اینکه مشاهده میزان صادرات و واردات و اختلاف آن‌ها می‌تواند نشانگر خوبی از وضعیت تجارت باشد؛

۳- در این قسمت کالاهای صادراتی و وارداتی کشورها بر اساس کدهای تعرفه دو و شش‌رقمی به ترتیب آورده می‌شود. علاوه بر آن صادرات و واردات کشورها با تقسیم‌بندی کالاهای مصرفی، سرمایه‌ای، خام و واسطه‌ای هم مورد بررسی قرار می‌گیرد. مشاهده این جداول از حیث اینکه کشورها در کدام کالاهای وارداتی و صادراتی دارای مزیت نسبی هستند و امکان برقراری تجارت در کدام یک می‌تواند میسر و تسهیل شده تر باشد، اهمیت دارد. ضمن اینکه مشاهده تجارت کشورها بر مبنای تقسیم‌بندی دوم، می‌تواند دید مناسبی از وضعیت صنعت، حرکت به سمت صادرات کالاهای دارای ارزش افزوده و وضعیت مصرف در آن کشور را نشان دهد؛

۴- در این قسمت پیمان‌نامه‌های تجاری کشورها با سایر کشورها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. در بسیاری از کشورها دولت‌ها سعی در جهت‌دهی مسیر تجارت با کشورهای مطلوب، از نظر خود را دارند که یکی از مهم‌ترین ابزارهای حصول این هدف برقراری پیمان‌نامه‌های اتحادیه گمرکی، تجارت آزاد و تعرفه‌های ترجیحی بین دولت‌هاست. مشاهده این پیمان‌نامه‌ها می‌تواند ذهنیت برنامه‌ریزان تجاری هدایت کند؛

۵- ده شریک اول در صادرات و واردات آن کشورها در این بخش مشخص می‌شود. یکی از بخش‌های مهم در تحقیق پیش‌رو این قسمت است که می‌تواند ضریب نفوذ تجاری کشورها در یکدیگر را تا حد زیادی مشخص کند؛

۶- سرمایه‌گذاری خارجی یکی از مهم‌ترین عوامل وابستگی کشورها به یکدیگر است که نقش مهمی در روابط سیاسی بین کشورها نیز ایفا می‌کند. در این قسمت سرمایه‌گذاری خارجی در کشور مذکور به همراه حوزه‌های سرمایه‌گذاری شده، مشخص می‌شود؛

۷- این بخش به وضعیت تجارت آن کشور با ایران می‌پردازد. مجموع صادرات و واردات به همراه کالاهای مبادله شده با کد تعرفه دو و شش‌رقمی در یک بازه زمانی ده ساله مشخص می‌شود. به منظور تخمین اولیه از امکان توسعه تجارت آن کشور با ایران لازم است دو جدول با عناوین **ظرفیت صادرات**

به آن کشور و ظرفیت واردات از آن کشور تهیه شود. عامل محدودکننده در شکل‌گیری این جداول بر اساس رقم کل صادرات و یا واردات کشور مورد مطالعه در هر کالا و رقم کل صادرات یا واردات ایران در هر کالا هست. در اینجا به عنوان نمونه، مبنا را برای کالاهای صادراتی یا وارداتی روسیه، با توجه به اندازه اقتصاد آن ۵۰ میلیون دلار، برای پاکستان ۲۰ میلیون دلار و برای ایران ۲۵ میلیون دلار قرار داده شد. در جدول ظرفیت واردات از ایران محدودیت‌های عددی اشاره شده در هر کالا برای یک بازه زمانی ۵ ساله و مقایسه آن با سال آخر کشور مورد بررسی در نظر گرفته می‌شود؛ چراکه ممکن است کالایی مستعد صادرات از ایران وجود داشته باشد که به دلایلی در سال آخر امکان صادرات آن محدود شده باشد؛ اما می‌تواند همچنان ظرفیت خوبی برای صادرات از ایران داشته باشد. این روش شامل کالاهایی می‌شود که حتی صرفاً در یک سال صادرات آن به کشور مورد نظر اتفاق افتاده است و از این نظر فرصت‌های صادراتی بالاتری را برای ایران شامل می‌شود. در جدول ظرفیت صادرات به ایران نیز به همین ترتیب عمل شده است. به منظور بررسی دقیق‌تر و آگاهی از اینکه در هر کالا کشورها چه جایگاهی برای یکدیگر دارند، چهار ستون در کنار هر ردیف کالایی تشکیل می‌شود. این ستون‌ها نشانگر میزان کل صادرات آن کالا به جهان یا واردات آن کالا از جهان به کشور مذکور می‌شود. با مقایسه این اعداد با میزان تجارت آن کشور با ایران، جایگاه آن کشور برای ایران در واردات کالا و جایگاه ایران برای آن کشور در صادرات کالا به صورت درصدی معین شده و تقریب خوبی از جایگاه کشورها برای یکدیگر در هر کالا حاصل می‌شود.

در ادامه به منظور برآورد اولیه از میزان عددی افزایش مبادلات تجاری آن کشور با ایران، سه ستون به این جدول اضافه می‌شود. در جدول ظرفیت صادرات آن کشور به ایران، ستون اول حاصل تفاضل میزان کل واردات ایران از واردات آن کشور و ستون دوم تفاضل میزان کل صادرات آن کشور از صادرات به ایران هست. در نهایت ستون سوم حاصل کمینه این دو ستون است که در واقع به معنای ظرفیت کلی و فعلی واردات ایران در آن کالا از آن کشور است. البته این تفاضل، شامل واردات در حال حاضر است که از سایر نقاط دنیا در حال انجام است و می‌توان این کشور را جایگزین آن‌ها کرد. در جدول ظرفیت صادرات ایران به آن کشور نیز مانند روش فوق ستون‌ها تشکیل می‌شود.

در گزارش پیش رو کشور روسیه به عنوان یکی از کشورهای مهم طرف تجارت با ایران مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در پایان ذکر این نکته ضروری است که گزارش فعلی یک گزارش نهایی نبوده و امکان تکمیل آن با کمک بخش‌های مختلف و مرتبط کشور وجود خواهد داشت.

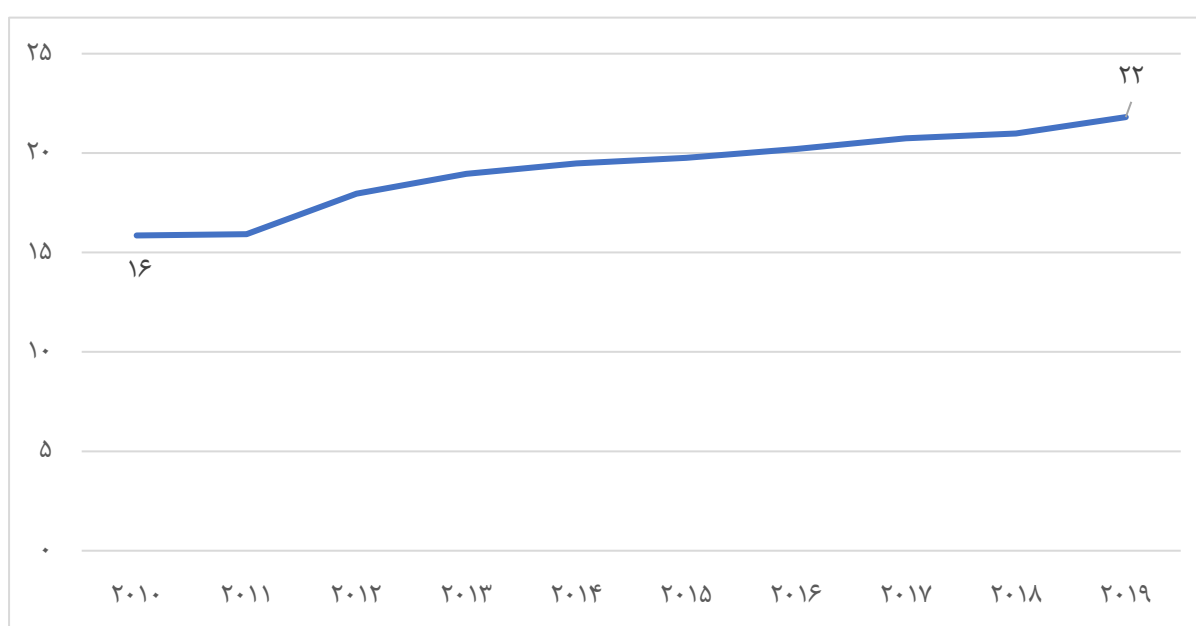
(۱) کلیاتی از اقتصاد کشور افغانستان

جدول ۱- کلیاتی از اقتصاد افغانستان (منبع: worldbank, imf)

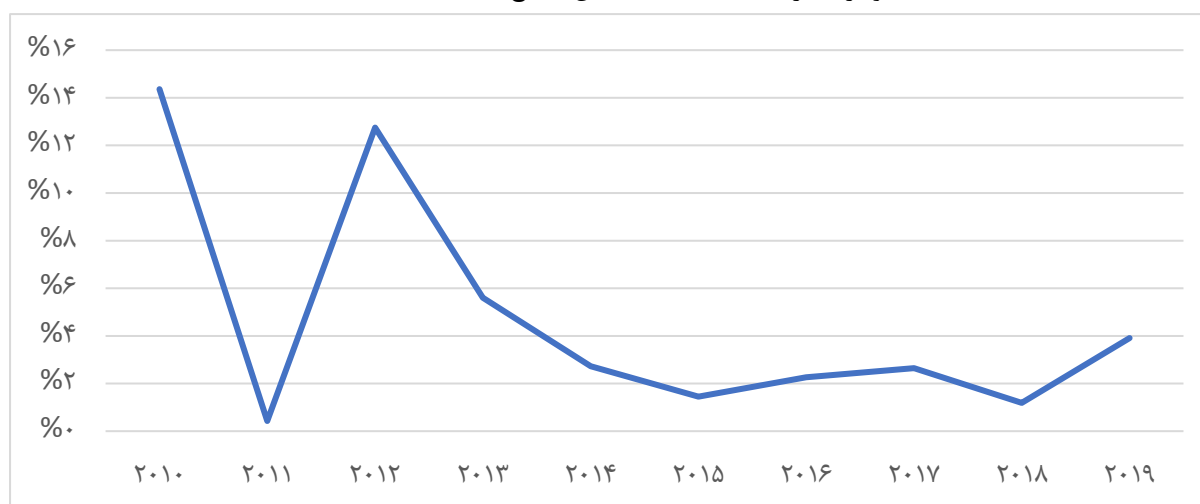
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	
۲۲	۲۱	۲۱	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۸	۱۶	۱۶	تولید ناخالص ملی (\$B ۲۰۱۰ constant)
۱۴,۱٪	۱۳,۴٪	۱۰,۱٪	۱۰,۵٪	۲۲,۱٪	۲۱,۳٪	۲۰,۴٪	۲۱,۳٪	۲۲,۷٪	۲۱,۳٪	صنعت (GDP٪)
-	۰,۷٪	۰,۶٪	۰,۶٪	۰,۵٪	۰,۷٪	۰,۵٪	۰,۰٪	۰,۰٪	۰,۰٪	معادن Mineral rents (% of GDP)
۲۵,۸٪	۲۲,۰٪	۲۶,۴٪	۲۵,۷٪	۲۰,۶٪	۲۲,۱٪	۲۲,۸٪	۲۴,۴٪	۲۳,۷٪	۲۶,۳٪	کشاورزی، جنگلداری ماهیگیری (GDP٪)
۳۸,۰	۳۷,۲	۳۶,۳	۳۵,۴	۳۴,۴	۳۳,۴	۳۲,۳	۳۱,۲	۳۰,۱	۲۹,۲	جمعیت (میلیون نفر)
۲,۳٪	۲,۴٪	۲,۵٪	۲,۸٪	۳,۱٪	۳,۴٪	۳,۵٪	۳,۴٪	۳,۱٪	۲,۷٪	نرخ رشد جمعیت
۳,۹٪	۱,۳٪	۲,۶٪	۲,۳٪	۱,۵٪	۲,۷٪	۵,۶٪	۱۲,۸٪	۰,۴٪	۱۴,۴٪	رشد اقتصادی
۵۷۳	۵۶۵	۵۷۱	۵۷۱	۵۷۴	۵۸۴	۵۸۸	۵۷۶	۵۲۹	۵۴۳	سرانه درآمدی (\$ ۲۰۱۰ constant)
۱۱	۱۰	۱۰	۱۰	۹	۹	۸	۸	۸	۷	نیروی کار، میلیون نفر
۱۱,۰٪	۱۱,۱٪	۱۱,۳٪	۱۱,۳٪	۱۱,۴٪	۱۱,۴٪	۱۱,۵٪	۱۱,۵٪	۱۱,۵٪	۱۱,۵٪	نرخ بیکاری (ILO) (درصد از کل نیرو کار)
۲,۳٪	۰,۶٪	۵,۰٪	۴,۴٪	-۰,۷٪	۴,۷٪	۷,۴٪	۶,۴٪	۱۱,۸٪	۲,۳٪	تورم
۲,۶۶	۲,۶۸	۲,۷۵	۲,۶۰	۲,۶۰	۲,۵۳	۲,۵۹	۲,۵۸	۲,۴۹	۲,۴۴	بدهی خارجی B \$US
۷۹,۲	۷۰,۹	۶۷	۶۸,۱	۵۹,۵	۵۶,۶	۵۴	۴۸,۳	۴۳,۰	۴۵,۵	نرخ ارز افغانی (U.S. dollar=۱)

بررسی اقتصاد افغانستان حاکی از آن است که این کشور با سرانه درآمدی حدوداً پانصد دلاری، ازجمله کشورهای فقیر کمتر توسعه یافته به حساب می آید. بدهی خارجی این کشور طی ۱۰ سال گذشته در حدود ۲,۵ میلیارد دلار در نوسان بوده و نرخ تورم طی ۱۰ سال گذشته بین صفر تا ۱۰ درصد در نوسان بوده است. نرخ ارز در این کشور طی ۱۰ سال گذشته در حدود ۷۵ درصد رشد داشته است.

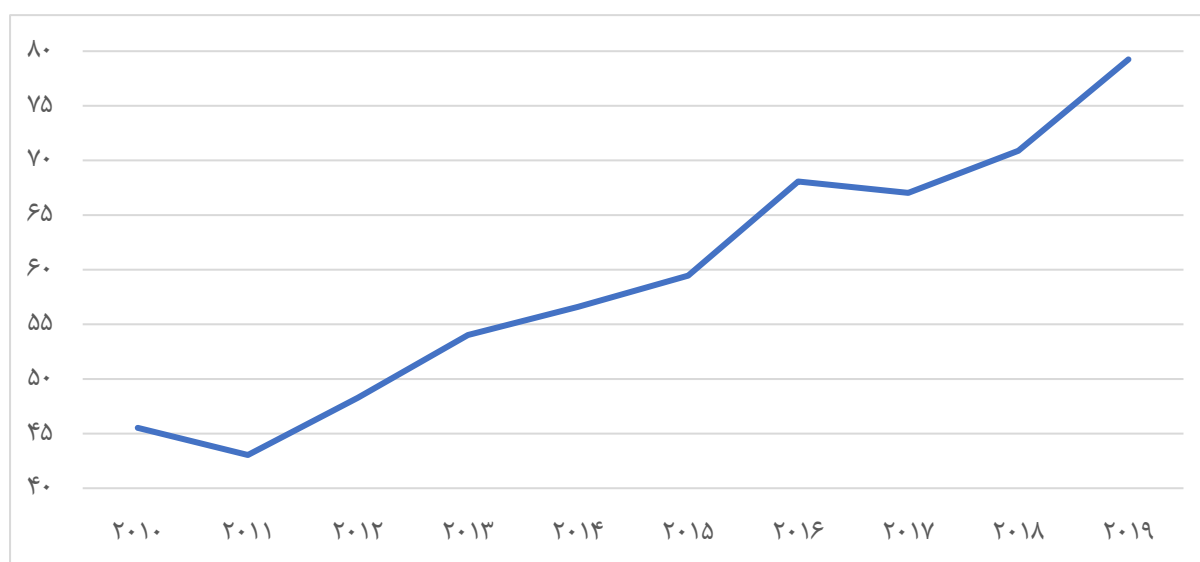
نمودار ۱- تولید ناخالص ملی افغانستان (منبع: worldbank)

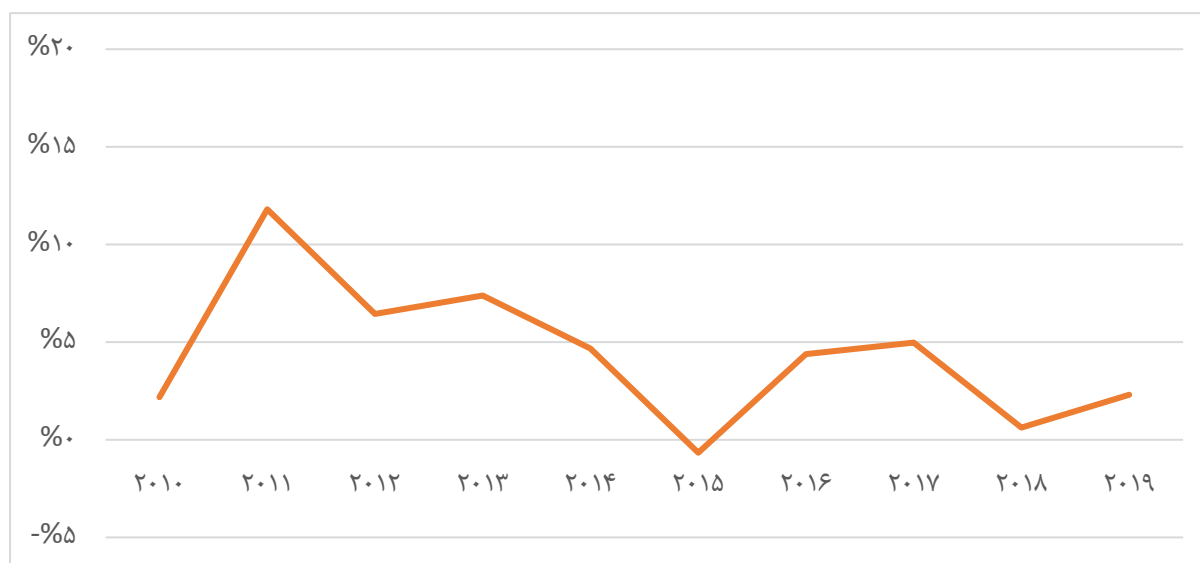
نمودار ۲- رشد اقتصادی افغانستان (منبع: worldbank)

نمودار ۳- نرخ ارز؛ هر افغانی با چند دلار امریکا (منبع: بانک مرکزی افغانستان، Morningstar for Currency)

نمودار ۴- نرخ تورم افغانستان (منبع: worldbank)

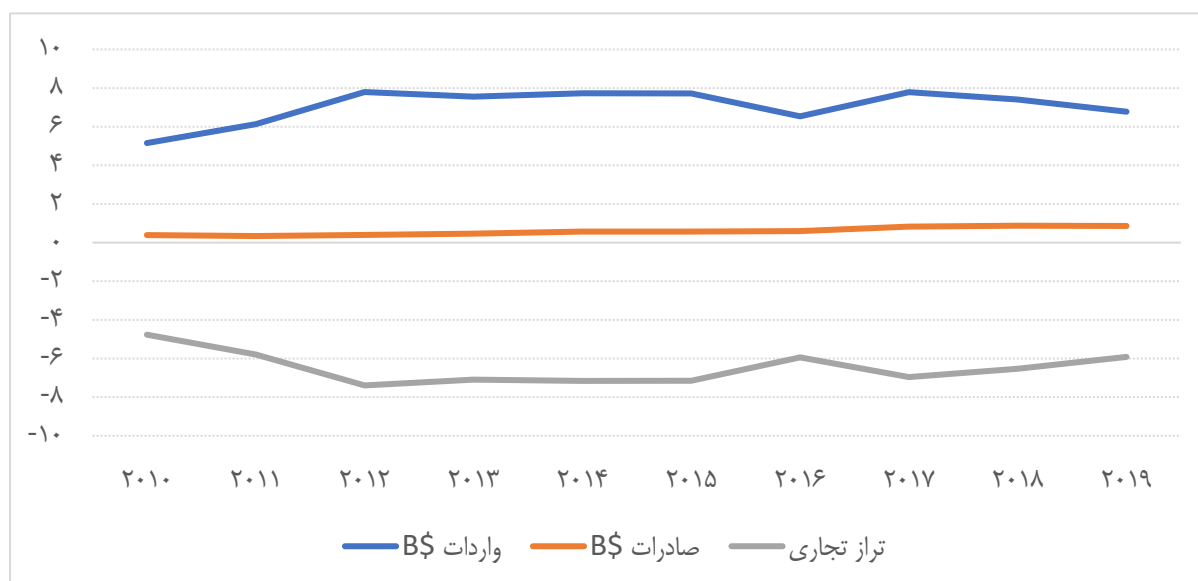

۲) صادرات و واردات افغانستان در ۱۰ سال اخیر

جدول ۲- حجم صادرات و واردات کالا و خدمات افغانستان (منبع: Trademap)

سال	واردات \$B	صادرات \$B	تراز تجاری
۲۰۱۰	۵,۲	۰,۳۹	-۴,۸
۲۰۱۱	۶,۱	۰,۳۴	-۵,۸
۲۰۱۲	۷,۸	۰,۴۰	-۷,۴
۲۰۱۳	۷,۶	۰,۴۶	-۷,۱
۲۰۱۴	۷,۷	۰,۵۷	-۷,۲
۲۰۱۵	۷,۷	۰,۵۷	-۷,۲
۲۰۱۶	۶,۵	۰,۶۰	-۵,۹
۲۰۱۷	۷,۸	۰,۸۳	-۷,۰
۲۰۱۸	۷,۴	۰,۸۸	-۶,۵
۲۰۱۹	۶,۸	۰,۸۶	-۵,۹

نمودار ۵- حجم صادرات و واردات و تراز پرداخت افغانستان

تراز تجاری افغانستان بیانگر اختلاف شدید صادرات این کشور با واردات آن است به نحوی که صادرات آن بعضاً به کمتر از ۵ درصد واردات آن نیز می‌رسد. با توجه به مقدار ثابت بدهی‌های خارجی افغانستان که در جدول گذشته به آن اشاره شد، پیش‌بینی می‌شود این اختلاف از ناحیه کمک‌های خارجی تأمین گردد.

۳) صادرات و واردات کالاها در افغانستان در ۱۰ سال اخیر

جدول ۳- صادرات افغانستان (منبع: Trademap)

سال	کد HS	شرح کد	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
-	-	همه کالاها	۳۸۸	۳۴۱	۴۰۲	۴۶۴	۵۷۱	۵۷۱	۵۹۶	۸۳۲	۸۷۵	۸۶۴
۱	۰۸	میوه و آجیل؛ پوست میوه	۱۳۶	۱۲۲	۱۲۴	۱۳۷	۲۴۷	۲۱۷	۲۲۱	۴۲۲	۴۰۰	۳۸۶
۲	۱۳	لاک صمغ، رزین و سایر عصاره ها و عصاره های گیاهی	۴۰	۲۶	۳۴	۴۲	۵۹	۸۲	۸۶	۱۱۳	۱۰۷	۱۱۵
۳	۰۷	سبزیجات و برخی از ریشه ها و غده ها. خوراکی	۱۶	۷,۸	۱۶	۲۴	۱۶	۲۸	۳۴	۶۵	۸۸	۸۱
۴	۲۷	سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها	۰,۰	۰,۰	۱۰	۱۵	۱۲	۲۰	۲۸	۴۴	۸۹	۷۰
۵	۰۹	قهوه، چای، ادویه جات	۱۷	۵	۱۱	۱۰	۲۷	۴۱	۳۱	۴۱	۴۴	۵۶
۶	۱۲	دانه های روغنی و میوه های زیتون	۳۳	۲۹	۵۷	۲۳	۳۸	۵۶	۶۵	۵۹	۳۸	۴۳
۷	۵۲	پنبه	۱۷,۸	۵,۰	۶,۸	۲۴	۵,۷	۶,۲	۵,۱	۱۲	۱۷	۲۸
۸	۵۷	فرش ها و سایر کف پوش های پارچه ای	۷۰	۴۹	۴۵	۶۱	۹۹	۹۰	۳۹	۲۵	۲۲	۲۵
۹	۲۵	نمک؛ گوگرد؛ زمین، سنگ؛ مواد گچ کاری، آهک و سیمان	۱,۱	۱,۱	۶,۳	۷,۷	۱۴	۲,۸	۶,۵	۶,۹	۱۰	۱۹
۱۰	۱۰	غلات	۰,۱	۰,۰	۰,۱	۰,۰	۰,۱	۰,۰	۳۴	۱,۶	۸,۹	۸,۸

جدول ۴- کالاهای صادراتی افغانستان (منبع: Trademap)

سال	کد HS	شرح کد	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
-	جمع	همه ی کالاها	۳۸۸	۳۴۱	۴۰۲	۴۶۴	۵۷۱	۵۷۱	۵۹۶	۸۳۲	۸۷۵	۸۶۴
۱	۱۳۰۲۱۲	عصاره شیرین بیان	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۱۱۵
۲	۰۸۰۶۲۰	انگور خشک کرده	۵۳	۶۰	۴۰	۳۷	۸۱	۸۰	۵۷	۹۱	۹۴	۸۸
۳	۰۸۰۴۲۰	خرمای خشک یا تازه	۶,۸	۰,۶	۱۰	۱۶	۲۵	۲۵	۳۴	۸۲	۶۸	۸۶
۴	۲۷۰۱۱۹	زغال سنگ، غیر تجمع یافته	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۲۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۷۰
۵	۰۸۰۶۱۰	انگور تازه	۱۰	۴,۳	۱,۷	۶,۵	۷,۸	۶,۴	۴۰	۹۰	۶۴	۴۲
۶	۰۸۰۲۱۲	بادام درون غلاف سخت	۱۶	۲۰	۱۰	۸	۲۷	۱۸	۱۲	۲۳	۲۳	۳۵
۷	۰۷۰۳۱۰	پياز و موسير تازه يا سرد	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۳۵
۸	۰۸۰۲۵۲	پسته تازه یا خشک، پوست کنده	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۲۹
۹	۰۹۰۹۳۱	دانه های زیره خرد نشده	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۲۹
۱۰	۰۹۱۰۲۰	زعفران	۷,۹	۲,۲	۳,۸	۰,۹	۳,۶	۳,۳	۳,۹	۹,۸	۲۱	۲۶

بررسی صادرات افغانستان بیانگر آن است که عمده صادرات این کشور را محصولات کشاورزی، شامل عمدتاً عصاره شیرین بیان، انگور و خرمای خشک و سایر محصولات غذایی تشکیل داده است. در بین مواد معدنی، زغال سنگ، عمده صادرات افغانستان را تشکیل داده است. بررسی روند صادرات این محصولات بیانگر آن است که جریان صادراتی این محصولات از ثبات بالایی برخوردار نبوده و بعضاً محصولاتی را شامل می شوند که در سال آخر حجم قابل ملاحظه ای پیدا کرده اند.

جدول ۵- واردات افغانستان (منبع: Trademap)

ردیف	کد HS	شرح کد	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
	-	همه کالاها	۵۱۵۴	۶۱۳۱	۷۷۹۴	۷۵۵۹	۷۷۲۹	۷۷۲۳	۶۵۳۴	۷۷۹۳	۷۴۰۷	۶۷۷۷
۱	۲۷	سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل ...	۱۰۷۵	۲۱۱۲	۱۴۸۷	۱۴۶۷	۱۴۷۴	۱۶۳۸	۱۰۰۸	۹۲۴	۹۷۰	۱۰۸۰
۲	۱۱	مالت ، نشاسته ، اینولین، گلوتن گندم	۲۳۰	۲۲۰	۱۲۰	۲۶۹	۵۲۳	۴۷۳	۶۶۸	۷۵۹	۷۷۷	۵۹۲
۳	۱۵	چربی ها و روغن های حیوانی یا گیاهی	۱۱۹	۱۶۷	۳۹۰	۲۹۹	۴۹۱	۳۴۷	۳۱۶	۴۸۷	۴۱۵	۴۵۰
۴	۶۸	سنگ ، گچ ، سیمان ، آریست ، میکا یا مواد مشابه	۱۹۲	۱۷۸	۴۷۲	۵۴۳	۲۵۹	۱۹۷	۱۵۷	۳۶۲	۳۳۱	۳۹۱
۵	۵۳	الیاف نساجی سبزیجات ؛ نخ کاغذی و پارچه های بافته شده از نخ کاغذی	۹،۲	۴،۶	۶۳	۴۶	۱۱	۶۲	۷۹	۳۷۸	۳۳۶	۳۵۹
۶	۹۰	ابزارها و دستگاهها	۸۹	۵۶	۲۵۳	۲۹۳	۳۴۹	۳۲۴	۴۱۰	۵۹۰	۵۵۷	۳۱۵
۷	۸۵	ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی	۲۰۷	۲۳۵	۴۰۴	۳۸۱	۲۳۸	۲۰۳	۲۳۰	۲۴۲	۲۶۹	۳۰۳
۸	۷۲	آهن و فولاد	۴۶۳	۴۹۱	۴۵۹	۵۳۹	۴۱۳	۳۴۶	۲۳۲	۲۵۲	۳۳۹	۲۴۳
۹	۸۷	وسایل نقلیه و قطعات آنها	۱۰۰۴	۷۳۸	۵۷۱	۵۶۲	۳۰۱	۱۶۱	۱۷۷	۳۹۱	۳۶۸	۲۳۵
۱۰	۱۷	قندها و قنادی ها	۶۸	۲۴	۵۵	۷۸	۱۴۵	۱۱۵	۶۲	۴۰۴	۲۱۲	۲۲۷

جدول ۶- کالاهای وارداتی افغانستان (منبع: Trademap)

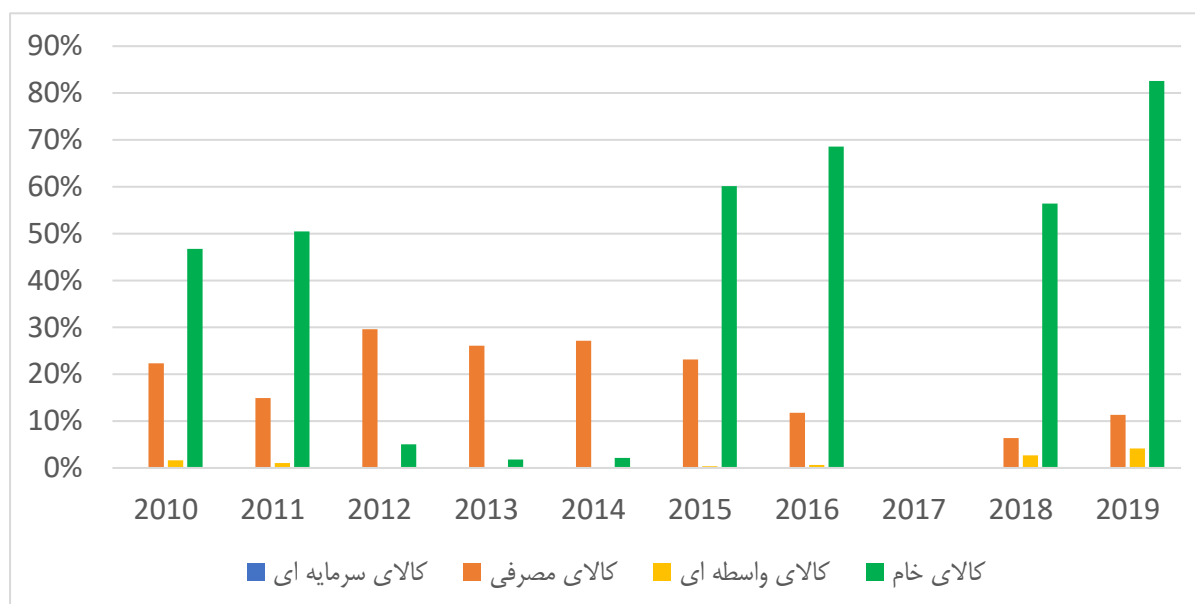
ردیف	کد HS	شرح کد	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
	-	همه کالاها	۵۱۵۴	۶۱۳۱	۷۷۹۴	۷۵۵۹	۷۷۲۹	۷۷۲۳	۶۵۳۴	۷۷۹۳	۷۴۰۷	۶۷۷۷
۱	۹۹۹۹۹۹	سایر کالاها	۲۳۷۵	۴۳۱۱	۴۴۲۵	۴۰۰۸	۴۰۸۶	۳۳۰۵	۲۳۴۲	۲۳۵۶	۲۱۷۸	۱۲۷۱
۲	۱۱۰۱۰۰	آرد گندم یا مزین	۲۳۰	۲۲۰	۱۲۰	۲۶۹	۵۲۳	۴۶۸	۶۶۴	۷۴۷	۷۶۴	۵۶۴
۳	۱۵۱۸۰۰	چربیها و روغنهای گیاهی	۱۱۹	۱۶۷	۳۹۰	۲۹۹	۴۹۱	۳۴۷	۳۱۶	۴۷۶	۳۹۵	۳۷۸
۴	۶۸۰۱۰۰	سنگ برای سنگ فرش از سنگ طبیعی (به استثنای تخته سنگ)	۱۷۹	۱۷۰	۴۱۳	۴۸۸	۲۳۵	۱۷۴	۱۳۸	۳۳۷	۳۰۳	۳۶۴
۵	۲۷۱۰۱۲	روغنها و آماده سازیهای سبک ، نظیر بنزین	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۳۵۸
۶	۵۳۰۹۱۹	پارچه های کتان بافته شده حاوی <= ۸۵٪ کتان	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۳۵۷	۳۱۸	۳۵۵
۷	۹۰۲۸۳۰	کنتورهای تأمین یا تولید برق ، شامل کالیبراسیون مترهای آن	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۱۷۱	۱۸۵	۲۱۶	۲۶۱	۲۸۴	۲۸۹	۲۴۰
۸	۲۷۱۱۲۱	گاز طبیعی در حالت گازی	۴۲	۸۲	۸۶	۱۴۴	۱۹۰	۳۳۴	۲۹۶	۲۴۲	۲۱۴	۲۳۶
۹	۱۷۰۱۹۱	قند یا نیشکر، چغندر تصفیه شده ، حاوی طعم دهنده یا رنگ افزوده شده ، به صورت جامد	۶۸	۲۴	۵۵	۷۸	۱۴۵	۱۱۵	۶۲	۳۹۶	۲۰۳	۲۱۵
۱۰	۲۷۱۰۱۹	روغن ها و آماده سازی های متوسط ، نظیر روغن موتور، گریس، روغن ترانسفورماتور، روغن پایه معدنی، روغن صنعتی	۹۶۱	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۱۸۹

واردات افغانستان عمدتاً شامل سوخت، مواد غذایی اساسی نظیر گندم، مصالح ساختمانی و پارچه می شود. بررسی واردات این کشور حاکی از کاهش سهم کد ۹۹ و افزایش سهم دیگر گروه های کالایی است که این امر را می توان ناشی از پیوستن این کشور به سازمان تجارت جهانی در سال ۲۰۱۶ و تطابق آن با استانداردهای این سازمان دانست.

جدول ۷- صادرات کالا از افغانستان بر اساس میزان پردازش کالا- میلیون دلار (منبع: wits.worldbank)

سال	سرمایه‌ای	مصرفی	واسطه‌ای	خام	مجموع
۲۰۱۰	-	۸۷	۶	۱۸۲	۳۸۸
۲۰۱۱	-	۵۶	۴	۱۹۰	۳۷۶
۲۰۱۲	-	۱۲۷	-	۲۲	۴۲۹
۲۰۱۳	-	۱۳۴	-	۹	۵۱۵
۲۰۱۴	-	۱۵۵	-	۱۲	۵۷۱
۲۰۱۵	-	۱۳۲	۲	۳۴۴	۵۷۱
۲۰۱۶	-	۷۰	۴	۴۰۹	۵۹۶
۲۰۱۷	-	-	-	-	-
۲۰۱۸	۲	۵۷	۲۴	۴۹۹	۸۸۵
۲۰۱۹	۲	۹۹	۳۶	۷۱۹	۸۷۰

نمودار ۶- صادرات کالا از افغانستان بر اساس میزان پردازش کالا- میلیون دلار

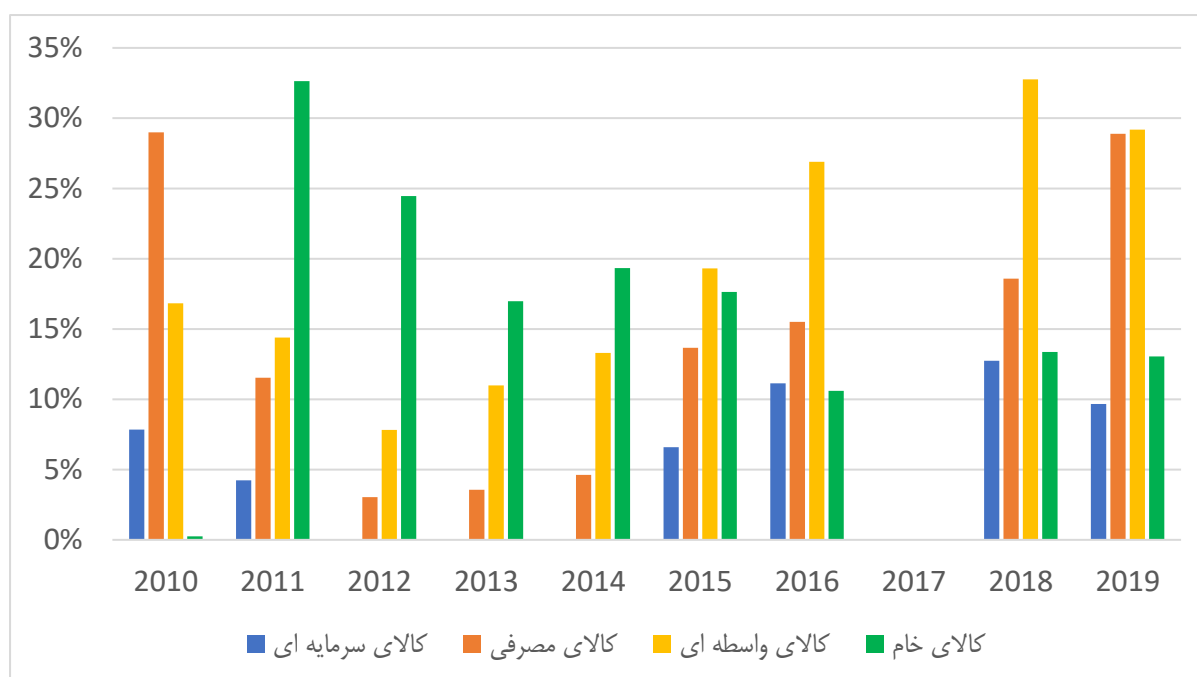

در بین کالاهای صادراتی افغانستان، طی ۱۰ سال گذشته صادرات کالای سرمایه‌ای واسطه‌ای نزدیک به صفر بوده درحالی‌که صادرات مواد خام و محصولات مصرفی نظیر خوراکی‌های مصرفی عمده اقلام صادراتی افغانستان را تشکیل داده است.

جدول ۸- واردات کالا به افغانستان بر اساس میزان پردازش کالا- میلیون دلار (منبع: wits.worldbank)

سال	سرمایه‌ای	مصرفی	واسطه‌ای	خام	مجموع
۲۰۱۰	۴۰۴	۱,۴۹۵	۸۶۷	۱۳	۵,۱۵۴
۲۰۱۱	۲۷۰	۷۳۷	۹۲۰	۲,۰۸۵	۶,۳۹۰
۲۰۱۲	-	۱۸۸	۴۸۵	۱,۵۱۸	۶,۲۰۵
۲۰۱۳	-	۳۰۵	۹۴۰	۱,۴۵۳	۸,۵۵۴
۲۰۱۴	-	۳۵۶	۱,۰۲۴	۱,۴۸۹	۷,۶۹۷
۲۰۱۵	۵۰۹	۱,۰۵۵	۱,۴۹۱	۱,۳۶۲	۷,۷۲۳
۲۰۱۶	۷۲۷	۱,۰۱۴	۱,۷۵۸	۶۹۳	۶,۵۳۴
۲۰۱۷	-	-	-	-	-
۲۰۱۸	۹۴۴	۱,۳۷۷	۲,۴۲۷	۹۹۰	۷,۴۰۷
۲۰۱۹	۸۲۸	۲,۴۷۵	۲,۵۰۱	۱,۱۱۸	۸,۵۶۸

نمودار ۷- واردات کالا از افغانستان بر اساس میزان پردازش کالا- میلیون دلار

در بین کالاهای وارداتی افغانستان روند واردات مواد خام کاهشی و شاهد روند رو به رشد واردات کالاهای مصرفی از سال ۲۰۱۲ به بعد هستیم. در این بین کالاهای واسطه‌ای نیز روندی مشابه کالاهای مصرفی را طی کرده‌است که می‌توان آن را ناشی از وابستگی به درآمدها و کمک‌های ارزی این کشور دانست.

۴) پیمان‌های تجاری افغانستان با سایر کشورها

جدول ۹- توافق‌نامه‌ها با کشور افغانستان (منبع: rtais.wto.org ، وزارت تجارت هند و سازمان توسعه تجارت ایران)

ردیف	توافق‌نامه تجارت	پوشش	نوع	تاریخ اجرا	وضعیت	کشورهای امضا کننده
	WTO سازمان تجارت جهانی	کالا و خدمات	PSA ^۱	۲۰۱۶-۷-۲۹	در حال اجرا	۱۶۴ کشور
۱	South Asian Free Trade Agreement (SAFTA) -	کالا	FTA ^۲	۲۰۱۱-۰۸-۰۷ ورود افغانستان	در حال اجرا	افغانستان؛ بنگلادش؛ بوتان؛ سری لانکا؛ هند؛ مالدیو؛ نپال؛ پاکستان
۲	افغانستان- هند	افغانستان ۸- هند ۳۸- قلم کالا با کد ۶hs رقمی	PSA	۲۰۰۳-۰۵-۱۳	در حال اجرا	افغانستان؛ هند
۳	افغانستان- ایران	۵ کد اعطایی (موافقتنامه یکطرفه)	PSA		در حال اجرا	

عمده توافق‌نامه تجاری دارای تأثیرات قابل توجه برای کشور افغانستان را می‌توان به عضویت این کشور در سازمان تجارت جهانی به‌عنوان کشور LDC^۳ دانست که مزیت‌های بسیاری در تعرفه‌های تجاری با کشورهای عضو این سازمان، برای افغانستان ایجاد کرده است.

^۱ توافقنامه محدوده جزئی (Partial Scope Agreement)

^۲ موافقت‌نامه تجارت آزاد (Free Trade Agreement)

^۳ Least Developed Countries: کشورهای کمتر توسعه یافته

(۵) شرکای تجاری کشور افغانستان:

جدول ۱۰- شرکای صادراتی کشور افغانستان در سال ۲۰۱۹

ش. ۰	نام کشور	کد HS- نام کالا - (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	کد HS- نام کالا (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	سهم از ارزش کل صادرات	ارزش کل صادرات M\$
۱- هند		۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۲۳۲ M\$) ۱۳- لاک صمغ ، رزین و سایر عصاره ها و عصاره های گیاهی (۱۱۳M\$) ۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۳۶M\$) ۰۷- سبزیجات و برخی از ریشه ها و غده‌های خوراکی (۱۸M\$) ۱۲- دانه و میوه‌های روغنی، زیتون (۵M\$)	۲۰۷	۱۳۰۲۱۲- عصاره شیرین بیان (۱۱۳,۶M\$) ۸۰۴۲۰- انجیر تازه یا خشک (۸۴,۴M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۶۹,۲M\$) ۸۰۲۵۲- پسته تازه یا خشک ، پوست کنده (۲۸,۸M\$) ۹۰۹۳۱- زیره خرد نشده (۲۰,۳M\$)	۴۱۰	۴۷,۵٪	۴۱۰
۲- پاکستان		۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۸۱M\$) ۲۷- سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن‌ها (۶۹M\$) ۰۷- سبزیجات و برخی از ریشه ها و غده ها. خوراکی (۶۱M\$) ۵۲- پنبه (۲۳M\$) ۲۵- نمک؛ گوگرد؛ زمین ، سنگ؛ مواد گچ کاری ، آهک و سیمان (۱۸M\$)	۱۵۴	۲۷۰۱۱۹- زغال سنگ، غیر تجمع یافته (۶۹,۵M\$) ۸۰۶۱۰- انگور تازه (۳۳M\$) ۷۰۲۰۰- گوجه فرنگی، تازه، سرد (۲۴,۱M\$) ۵۲۰۳۰۰- پنبه، تخته یا شانه زده (۲۳,۶M\$) ۲۵۲۶۲۰- استاتیت و تالک طبیعی ، خرد یا پودر شده (۱۷,۹M\$)	۲۹۸	۳۴,۵٪	۲۹۸
۳- چین		۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۲۲M\$) ۵۱- پشم ، موهای ریز یا درشت حیوانات ؛ نخ موی اسب و پارچه بافته شده (۴M\$) ۵۲- پنبه (۳M\$) ۵۷- فرش ها و سایر کف پوش های پارچه ای (۰,۲M\$) ۲۵- نمک؛ گوگرد؛ زمین ، سنگ؛ مواد گچ کاری ، آهک و سیمان (۰,۲M\$)	۱۴	۸۰۲۸۰- آجیل آرکا (۱۷,۹M\$) ۵۱۰۳۲۰- ضایعات پشم یا موهای نازک حیوانات (۴,۳M\$) ۵۲۰۴۲۰- نخ دوخت پنبه ، برای خرده فروشی (۳,۷M\$) ۸۱۳۱۰- زردآلو خشک (۱,۹M\$) ۸۱۳۴۰- هلو خشک ، گلابی ، پاپایا ، تمرهندی و سایر میوه‌های خوراکی (۱,۴M\$)	۳۱	۳,۶٪	۳۱
۴- ترکیه		۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۱۷M\$) ۱۲- دانه و میوه‌های روغنی، زیتون (۲M\$) ۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۱M\$) ۰۵- محصولات با منشأ حیوانی؛ در جای دیگر گنجانده نشده است (۰,۹M\$) ۴۱- پوست، پوست خام و چرم (۰,۹M\$)	۱۶	۸۰۲۱۲- بادام پوست کنده (۹,۴M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۵,۹M\$) ۱۲۰۹۲۹- بذر گیاهان علوفه ای (۱,۶M\$) ۸۰۲۳۲- گردو پوست کنده (۱,۶M\$) ۱۲۱۱۹۰- قسمتهایی از گیاهان برای استفاده در عطرسازی ، داروخانه و ... (۱,۱M\$)	۲۵	۲,۹٪	۲۵
۵- امارات متحده عربی		۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۱۰M\$) ۷۸- سرب و مواد آن (۵M\$) ۱۲- دانه و میوه‌های روغنی، زیتون (۱۱M\$) ۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۲M\$) ۱۳- لاک صمغ ، رزین و سایر عصاره ها و عصاره های گیاهی (۰,۷M\$)	۱۴	۷۸۰۶۰۰- قطعات سرب (۵,۶M\$) ۸۰۲۱۲- بادام پوست کنده (۴,۹M\$) ۹۰۹۳۱- زیره خرد نشده (۱,۹M\$) ۱۲۰۹۲۹- بذر گیاهان علوفه ای (۱,۹M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۱,۵M\$)	۲۴	۲,۷٪	۲۴

ش. ۰	نام کشور	کد HS- نام کالا - (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	کد HS- نام کالا (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	سهم از کل صادرات	ارزش کل صادرات M\$
۶- ایران		۱۲- دانه و میوه‌های روغنی، زیتون (۹M\$) ۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۲M\$) ۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۱M\$) ۵۰- ابریشم (۰,۴M\$) ۷۸- سرب و مواد آن (۰,۴M\$)	۳۸۰- دانه‌های کنجد (۳,۸M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۱,۹M\$) ۱۲۰۹۲۹- بذر گیاهان علوفه (۱,۵M\$) ۱۲۰۹۹۹- دانه‌ها، میوه‌ها و اسپورها (۱,۵M\$) ۱۲۰۷۲۹- دانه‌های پنبه (به استثنای کاشت) (۰,۸M\$)	۱۵	۱,۷٪	۱۵	
۷- عراق		۱۲- دانه و میوه‌های روغنی، زیتون (۱۱M\$) ۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۲M\$) ۰۷- سبزیجات و برخی از ریشه‌ها و غده‌ها. خوراکی (۰,۲M\$) ۱۸- آماده سازی کاکائو و کاکائو (۰,۲M\$) ۱۰- غلات (۰,۰۸M\$)	۳۸۰- دانه‌های کنجد (۸,۱M\$) ۱۲۰۹۹۹- دانه‌ها، میوه و اسپورها (۲,۷M\$) ۸۱۳۱۰- زردآلو خشک (۱,۲M\$) ۱۲۰۹۳۰- بذرهای گیاهان علفی عمدتاً برای گل و کاشت (۰,۳M\$) ۸۰۹۴۰- آلو و الوچه تازه (۰,۳M\$)	۱۵	۱,۷٪	۱۵	
۸- آلمان		۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۵M\$) ۵۷- فرش و سایر کف پوش‌های پارچه‌ای (۲M\$) ۰۵- محصولات با منشأ حیوانی؛ در جای دیگر گنجانده نشده است (۲M\$) ۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۰,۰۶M\$) ۱۸- آماده سازی کاکائو، کاکائو (۰,۰۲M\$)	۸۰۲۳۲- گردو پوست کنده (۳,۲M\$) ۵۷۰۱۱۰- فرش و سایر پوششهای پارچه‌ای از جنس پشم یا موی حیوانات (۲,۹M\$) ۵۰۴۰۰- روده، مثانه و شکم حیوانات به غیر از ماهی (۲,۹M\$) ۸۰۲۱۲- بادام تازه پوست کنده (۱,۸M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۰,۴M\$)	۱۲	۱,۴٪	۱۲	
۹- عربستان		۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۸M\$) ۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۱M\$) ۷۶- آلومینیوم و مواد آن (۰,۰۷M\$) ۳۹- پلاستیک و مواد آن (۰,۰۲M\$) ۱۸- آماده سازی کاکائو و کاکائو (۰,۰۲M\$)	۹۱۰۲۰- زعفران (۷,۸M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۰,۷M\$) ۸۰۲۱۲- بادام پوست کنده (۰,۲M\$) ۹۰۹۳۱- دانه‌های زیره خرد نشده (۰,۲M\$) ۷۶۱۵۱۰- میز، آشپزخانه یا سایر لوازم خانگی و قطعات آن (۰,۰۷M\$)	۹	۱,۱٪	۹	
۱۰- امریکا		۵۷- فرش و سایر کف پوش‌های پارچه‌ای (۱M\$) ۰۸- میوه و آجیل؛ پوست میوه (۰,۷M\$) ۰۹- قهوه، چای، ادویه جات (۰,۳M\$) ۱۸- آماده سازی کاکائو، کاکائو (۰,۰۳M\$) ۰۶- درختان و گیاهان زنده (۰,۰۳M\$)	۵۷۰۱۱۰- فرش و سایر پوششهای پارچه‌ای از جنس پشم یا موی نازک حیوانات (۱,۷M\$) ۸۰۶۲۰- انگور خشک شده (۰,۵M\$) ۹۱۰۲۰- زعفران (۰,۳M\$) ۸۱۳۱۰- زردآلو خشک (۰,۰۷M\$) ۸۱۳۴۰- هلو خشک، گلابی، پاپایا، تمر هندی و سایر میوه‌های خوراکی (۰,۰۵M\$)	۳	۰,۳٪	۳	
مجموع			۷۹۰		۸۴۱	۹۷٪	۵۹۵

از آنجا که ارزش صادرات افغانستان در برابر تجارت کل آن، رقم بالایی ندارد، لذا شرکای صادراتی آن نیز نمی‌تواند بیانگر سیاست‌های تجاری این کشور باشد. با این حال بررسی مقدراری صادرات افغانستان بیانگر سهم بالای هند و سپس پاکستان از صادرات افغانستان است.

جدول ۱۱- شرکای وارداتی کشور افغانستان سال ۲۰۱۹

ش. کشور	نام	کد HS- نام کالا - (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	ارزش کل صادرات M\$	سهم از کل صادرات	کد HS- نام کالا (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$
۱- ایران		۲۷- سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن ها (۵۳۳M\$) ۶۸- سنگ ، گچ ، سیمان ، آزیست ، میکا یا مواد مشابه. مقالات آن (۱۵۱M\$) ۷۲- آهن و فولاد (۱۲۲M\$) ۹۰- ابزارها و دستگاههای نوری، اندازه گیری ، بررسی ، دقیق ، پزشکی (۵۳M\$) ۳۹- پلاستیک و مواد آن (۴۷M\$)	۵۰۰	۱،۲۴۷ (آمار گمرک ۹۷ (۲،۹۴۸	۱۸،۴٪	۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۳۴۴،۴M\$) ۲۷۱۰۱۹- روغن ها و آماده سازهای متوسط، نظیر روغن موتور، گریس (۱۸۲،۸M\$) ۶۸۰۱۰۰- سنگ برای سنگ فرش از سنگ طبیعی (غیر تخته سنگ) (۱۲۸،۸M\$) ۲۷۱۰۱۲- روغن ها و آماده سازیهای سبک ، از نفت نظیر بنزین (۱۰۳،۱M\$) ۲۷۱۱۲۱- گاز طبیعی در حالت گازی (۸۱M\$)	۸۴۰
۲- چین		۵۳- الیاف نساجی گیاهی؛ نخ کاغذی و پارچه های بافته شده از آن (۳۰۴M\$) ۸۵- ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی (۱۷۳M\$) ۴۰- لاستیک و مواد آن (۱۳۶M\$) ۵۸- پارچه های بافته شده (۶۲M\$) ۴۸- کاغذ و مقوا، قطعات کاغذ، خمیر کاغذ یا مقوا (۶۰M\$)	۷۴۰	۱،۱۵۷	۱۷،۱٪	۵۳۰۹۱۹- پارچه های کتان بافته شده ، بیش از ۸۵٪ کتان (۳۰۴،۳M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۱۳۲M\$) ۴۰۱۲۱۱- تایرهای پنوماتیک (۱۲۳،۴M\$) ۸۵۴۱۴۰- نیمه هادی حساس به نور، سلولهای فتوولتائیک (۸۹،۱M\$) ۵۸۰۸۱۰- قیطان،بافها به صورت توپ (قیطان: نخ بافته شده) (۶۲،۴M\$)	۷۱۱
۳- پاکستان		۶۸- سنگ ، گچ ، سیمان ، آزیست ، میکا یا مواد مشابه. مقالات آن (۱۸۰M\$) ۱۱- محصولات صنعت آسیاب؛ مالت، نشاسته، اینولین، گلوتن گندم (۱۵۵M\$) ۱۷- قندها و قنادی ها (۱۴۸M\$) ۱۰- غلات (۱۰۸M\$) ۱۵- چربی و روغن های حیوانی یا گیاهی (۴۲M\$)	۵۴۵	۱،۰۵۸	۱۵،۶٪	۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۲۲۲M\$) ۶۸۰۱۰۰- سنگ طبیعی برای سنگ فرش (۱۷۹،۹M\$) ۱۱۰۱۰۰- آرد گندم یا مزلین (۱۵۳M\$) ۱۷۰۱۹۱- نیشکر یا چغندر قند تصفیه شده؛ جامد (۱۴۳،۳M\$) ۳۰۰۶۷۰- ژل بعنوان روان کننده قطعات در پزشکی، دامپزشکی (۳۴،۲M\$)	۷۲۱

ش. کشور	نام	کد HS - نام کالا - (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	ارزش کل صادرات M\$	سهم از کل صادرات	کد HS - نام کالا (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$
۴- قزاقستان		۱۱- محصولات صنعت آسیاب؛ مالت، نشاسته، اینولین، گلوتن گندم (۳۰۲M\$) ۲۷- سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن ها (۶۷M\$) ۱۰- غلات (۶۳M\$) ۱۲- دانه و میوه های روغنی، زیتون (۲۶M\$) ۰۷- سبزیجات و برخی از ریشه ها و غده های خوراکی (۱۶M\$)	۱۷۷	۵۱۵	۷,۶٪	۱۱۰۱۰۰- آرد گندم یا مزین (۳۰۲,۷M\$) ۱۰۰۱۱۰- گندم دوروم (۶۰,۴M\$) ۲۷۱۱۲۱- گاز طبیعی در حالت گازی (۵۴,۳M\$) ۱۲۰۷۹۹- دانه های و میوه های روغن دار؛ نظیر زیتون، سویا (۲۴,۴M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۲۲,۷M\$)	۵۶۹
۵- ازبکستان		۱۱- محصولات صنعت آسیاب؛ مالت، نشاسته، اینولین، گلوتن گندم (۱۰۶M\$) ۹۰- ابزارها و دستگاه های نوری، اندازه گیری، بررسی، دقیق، پزشکی (۱۰۱M\$) ۲۷- سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن ها (۵۳M\$) ۷۲- آهن و فولاد (۴۹M\$) ۰۷- سبزیجات و برخی از ریشه ها و غده های خوراکی (۳۲M\$)	۱۶۶	۴۲۸	۶,۳٪	۱۱۰۱۰۰- آرد گندم یا مزین (۱۰۶,۷M\$) ۹۰۲۸۳۰- کنتورهای تأمین یا تولید برق (۱۰۱,۱M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۸۴,۱M\$) ۷۱۳۳۲- لوبیای قرمز کوچک (۲۷,۲M\$) ۲۷۱۰۱۲- روغن ها و آماده سازیهای سبک، بنزین و سایر (۲۶,۷M\$)	۱۶۹
۶- ترکمنستان		۲۷- سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن ها (۳۱۲M\$) ۹۹- سایر (۳۱M\$) ۳۱- کودها (۳۰M\$) ۹۰- ابزارها و دستگاه های نوری، اندازه گیری، بررسی، دقیق، پزشکی (۲۷M\$) ۶۸- سنگ، گچ، سیمان، آریست، میکا یا مواد مشابه. مقالات آن (۲۰M\$)	۳۰۶	۴۱۰	۶,۱٪	۲۷۱۰۱۲- روغن ها و آماده سازیهای سبک، بنزین و سایر (۱۷۶M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۱۰۶,۳M\$) ۲۷۱۱۲۱- گاز طبیعی در حالت گازی (۶۹,۹M\$) ۹۰۲۸۳۰- کنتورهای تأمین یا تولید برق (۲۷,۳M\$) ۲۷۰۹۰۰- روغن های نفتی به دست آمده از مواد معدنی؛ نفت خام (۲۰,۲M\$)	۳۰۰
۷- هند		۱۷- قندها و قنادی ها (۶۱M\$) ۸۵- ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی (۵۹M\$) ۷۳- قطعات آهن یا فولاد (۴۹M\$) ۵۳- الیاف نساجی گیاهی؛ نخ کاغذی و پارچه های بافته شده از آن (۴۱M\$) ۳۰- محصولات دارویی (۲۳M\$)	۱۶۵	۴۰۵	۶,۰٪	۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۶۴M\$) ۱۷۰۱۹۱- نیشکر یا چغندر قند تصفیه شده؛ جامد (۶۱,۷M\$) ۷۳۰۸۹۰- سازه ها و قطعات سازه ها، از آهن یا فولاد (۴۸,۳M\$) ۵۳۰۹۱۹- پارچه های کتان بافته شده، بیش از ۸۵٪ کتان (۴۱,۴M\$) ۳۰۰۶۷۰- ژل بعنوان روان کننده قطعات در پزشکی، دامپزشکی (۲۲,۸M\$)	۱۶۱

ش. کشور	نام	کد HS - نام کالا - (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$	ارزش کل صادرات M\$	سهم از کل صادرات	کد HS - نام کالا (ارزش مبادلات کالا (M\$)	جمع M\$
۸- مالزی	۱۵- چربی و روغن های حیوانی یا گیاهی (۳۰۷M\$) ۸۵- ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی (۳M\$) ۴۸- کاغذ و مقوا قطعات کاغذ، خمیر کاغذ یا مقوا (۲M\$) ۹۰- ابزار و دستگاههای نوری، اندازه گیری، بررسی، دقیق، پزشکی (۱M\$) ۹۹- سایر (۱M\$)"	۱۵۱۸۰۰- چربی و روغنهای حیوانی یا گیاهی (۲۹۱,۳M\$) ۱۵۱۲۱۹- روغن تخمه آفتابگردان یا گلرنگ (۱۱,۴M\$) ۸۵۱۷۱۱- تلفن های خطی با گوشی های بی سیم (۲,۷M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۲,۷M\$) ۱۵۱۱۱۰- روغن پالم خام (۲,۶M\$)	۴۰/۵	۳۲۰	۴,۷٪	۱۵۱۸۰۰- چربی و روغنهای حیوانی یا گیاهی (۲۹۱,۳M\$) ۱۵۱۲۱۹- روغن تخمه آفتابگردان یا گلرنگ (۱۱,۴M\$) ۸۵۱۷۱۱- تلفن های خطی با گوشی های بی سیم (۲,۷M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۲,۷M\$) ۱۵۱۱۱۰- روغن پالم خام (۲,۶M\$)	۴۰/۵
۹- ژاپن	۸۷- وسایل نقلیه و قطعات آن (۱۲۶M\$) ۴۰- لاستیک و مواد آن (۳۲M\$) ۸۶- راه آهن و سایر وسایل نقلیه (۱۸M\$) ۸۴- ماشین آلات و لوازم خانگی (۷M\$) ۹۰- ابزارها و دستگاههای نوری، اندازه گیری، بررسی، دقیق، پزشکی (۶M\$)"	۸۷۰۸۹۱- قطعات تراکتور و اتومبیل برای حمل بیشتر از ۹ نفر (۸۸,۱M\$) ۴۰۱۲۲۰- لاستیک های پنوماتیک لاستیکی استفاده می شود (۲۹,۵M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۲۴,۳M\$) ۸۶۰۹۰۰- ظروف، شامل ظروف مخصوص انتقال مایعات (۱۸,۴M\$) ۸۷۰۷۱۰- بدنه خودروهای موتور و سایر وسایل نقلیه موتوری (۱۱,۸M\$)	۱۰/۱	۲۰۱	۳,۰٪	۸۷۰۸۹۱- قطعات تراکتور و اتومبیل برای حمل بیشتر از ۹ نفر (۸۸,۱M\$) ۴۰۱۲۲۰- لاستیک های پنوماتیک لاستیکی استفاده می شود (۲۹,۵M\$) ۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۲۴,۳M\$) ۸۶۰۹۰۰- ظروف، شامل ظروف مخصوص انتقال مایعات (۱۸,۴M\$) ۸۷۰۷۱۰- بدنه خودروهای موتور و سایر وسایل نقلیه موتوری (۱۱,۸M\$)	۱۰/۱
۱۰- روسیه	۱۵- چربی و روغن های حیوانی یا گیاهی (۴۷M\$) ۴۴- چوب، موادچوبی، ذغال چوب (۴۱M\$) ۷۲- آهن و فولاد (۳۱M\$) ۲۷- سوخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها (۱۸M\$) ۹۹- سایر (۱۳M\$)"	۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۹۲,۹M\$) ۱۵۱۸۰۰- چربیها و روغنهای حیوانی یا گیاهی (۳۲,۳M\$) ۱۵۱۲۱۹- روغن تخمه آفتابگردان یا گلرنگ (۱۵,۱M\$) ۲۷۱۰۱۲- روغنها و آماده سازیهای سبک، بنزین و سایر (۱۱,۱M\$) ۷۲۰۲۱۹- فرو منگنز، وزن > ۲٪ کربن (۲,۲M\$)	۱۵/۱	۱۶۳	۲,۴٪	۹۹۹۹۹۹- سایر کالاها (۹۲,۹M\$) ۱۵۱۸۰۰- چربیها و روغنهای حیوانی یا گیاهی (۳۲,۳M\$) ۱۵۱۲۱۹- روغن تخمه آفتابگردان یا گلرنگ (۱۵,۱M\$) ۲۷۱۰۱۲- روغنها و آماده سازیهای سبک، بنزین و سایر (۱۱,۱M\$) ۷۲۰۲۱۹- فرو منگنز، وزن > ۲٪ کربن (۲,۲M\$)	۱۵/۱
مجموع			۴,۳۹۹	۵,۹۰۳	۸۷,۱٪		۴,۳۶۹

بازارهای وارداتی افغانستان حاکی از نقش بالای ایران، چین و پاکستان به عنوان بازارهای تأمین کننده تقاضای این کشور است. از دیگر بازارهای تأمین کننده نیاز افغانستان می توان به کشورهای آسیای مرکزی و هند اشاره کرد. سوخت و مصالح ساختمانی بیش از ۸۸ درصد از صادرات ایران به افغانستان را تشکیل داده است.

۶) سرمایه‌گذاری خارجی

جدول ۱۲- سرمایه‌گذاری خارجی در کشور افغانستان- میلیون دلار (منبع: unctad)

کشور \$M	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
سرمایه‌گذاری خارجی کل (FDI)	۹۳,۶	۵۳,۴	۱۱۹,۴	۳۸,۵

جدول ۱۳- حوزه‌های اصلی سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۲۰- میلیون دلار

ش.	بخش	\$M ۲۰۲۰		مجموع سرمایه‌گذاری
		شرکت‌های داخلی	شرکت‌های خارجی	
۱	کشاورزی ، جنگلداری و دامداری	۶,۶	-	۶,۶
۲	صنایع و فعالیت‌های تولیدی	۱۳۱,۰	۰,۱	۱۳۱,۰
۳	تجارت ، تعمیر وسایل نقلیه و موتور سیکلت	۳۴,۵	۱,۲	۳۵,۷
۴	ساخت و ساز	۲۰,۳	۰,۲	۲۰,۵
۵	حمل‌ونقل و ذخیره سازی	۱۳,۶	۱۰۱,۴	۱۱۵,۰
۶	برق و گاز	۲,۳	-	۲,۳
۷	فعالیت‌های مالی ، بیمه و خدمات پشتیبانی	۰,۱	-	۰,۱
۸	سلامت انسان و فعالیت‌های مددکاری اجتماعی	۱,۷	-	۱,۷
۹	تأمین آب ؛ فعالیت‌های فاضلاب ، مدیریت پسماند و اصلاح آن‌ها	۰,۱	-	۰,۱
۱۰	سایر فعالیت‌های خدماتی	۶,۱	۷,۸	۱۴,۰
۱۱	آموزش ، فعالیت‌های حرفه ای و علمی و فنی	۲,۸	-	۲,۸
۱۲	اطلاعات و ارتباطات	۰,۶	۰,۰	۰,۷
۱۳	معادن	۱,۴	۰,۱	۱,۵
جمع		۲۲۱,۲	۱۱۰,۸	۳۳۲,۰

همان‌طور که از جدول ۱۲ و ۱۳ مشاهده می‌شود، میزان سرمایه‌گذاری خارجی در کشور افغانستان طی سال‌های گذشته کمتر از ۱۲۰ میلیون دلار بوده است و گاه این رقم به ۴۰ میلیون دلار در سال نیز رسیده است. با توجه به ضعف کشور افغانستان در تأمین مایحتاج ملی صنایع تولیدی و حمل‌ونقل از حوزه‌های دارای پتانسیل برای سرمایه‌گذاری است.

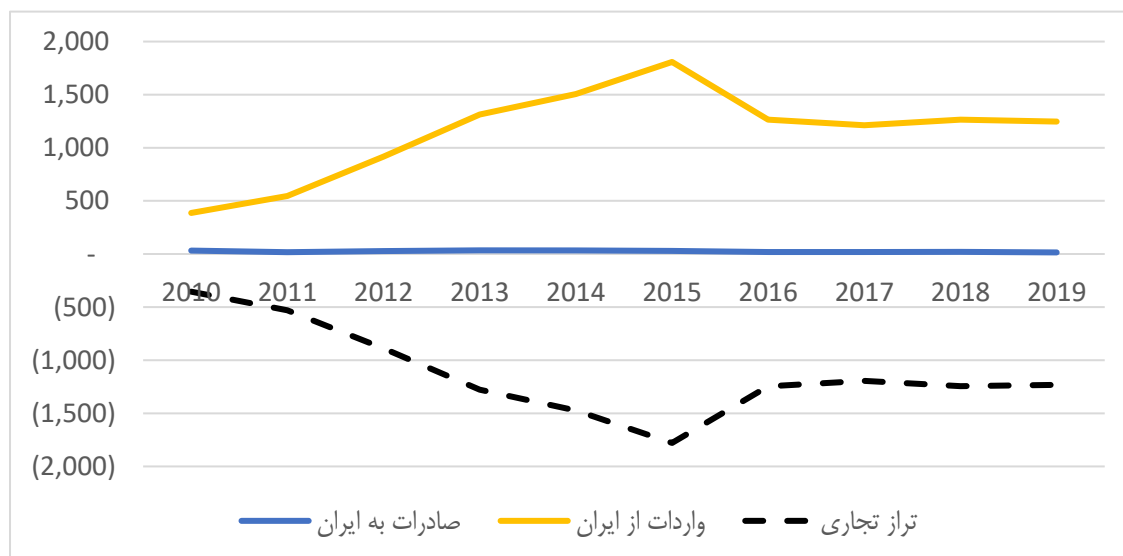
(۷) آمار واردات و صادرات به ایران در ۱۰ سال اخیر

(۷-۱) آمار صادرات و واردات و تراز تجاری ایران با افغانستان

جدول ۱۴- تراز تجاری ایران و افغانستان - میلیون دلار

سال	صادرات به ایران	واردات از ایران	تراز تجاری
۲۰۱۰	۳۲	۳۸۶	-۳۵۵
۲۰۱۱	۱۷	۵۴۶	-۵۳۰
۲۰۱۲	۲۸	۹۱۶	-۸۸۸
۲۰۱۳	۳۴	۱,۳۱۳	-۱,۲۷۸
۲۰۱۴	۳۳	۱,۵۰۶	-۱,۴۷۳
۲۰۱۵	۲۹	۱,۸۰۸	-۱,۷۷۹
۲۰۱۶	۱۹	۱,۲۶۵	-۱,۲۴۶
۲۰۱۷	۱۸	۱,۲۱۳	-۱,۱۹۴
۲۰۱۸	۲۰	۱,۲۶۴	-۱,۲۴۵
۲۰۱۹	۱۵	۱,۲۴۷	-۱,۲۳۲

نمودار ۸- تراز تجاری ایران و افغانستان (میلیون دلار)

بررسی تجارت ایران و افغانستان حاکی از واردات گسترده افغانستان در برابر فقدان صادرات از این کشور است به نحوی که این عدم تراز تجاری طی سال‌های گذشته تشدید شده و در بیشترین مقدار خود به ۱,۷ میلیارد دلار رسیده است. رقم ۱,۲ میلیارد دلار واردات افغانستان، سهم ۱۷ درصدی از کل واردات ۶,۸ میلیارد دلاری افغانستان دارد.

۷-۲) اطلاعات کالاهای صادراتی و وارداتی بین ایران و افغانستان

جدول ۱۵- صادرات افغانستان به ایران - میلیون دلار

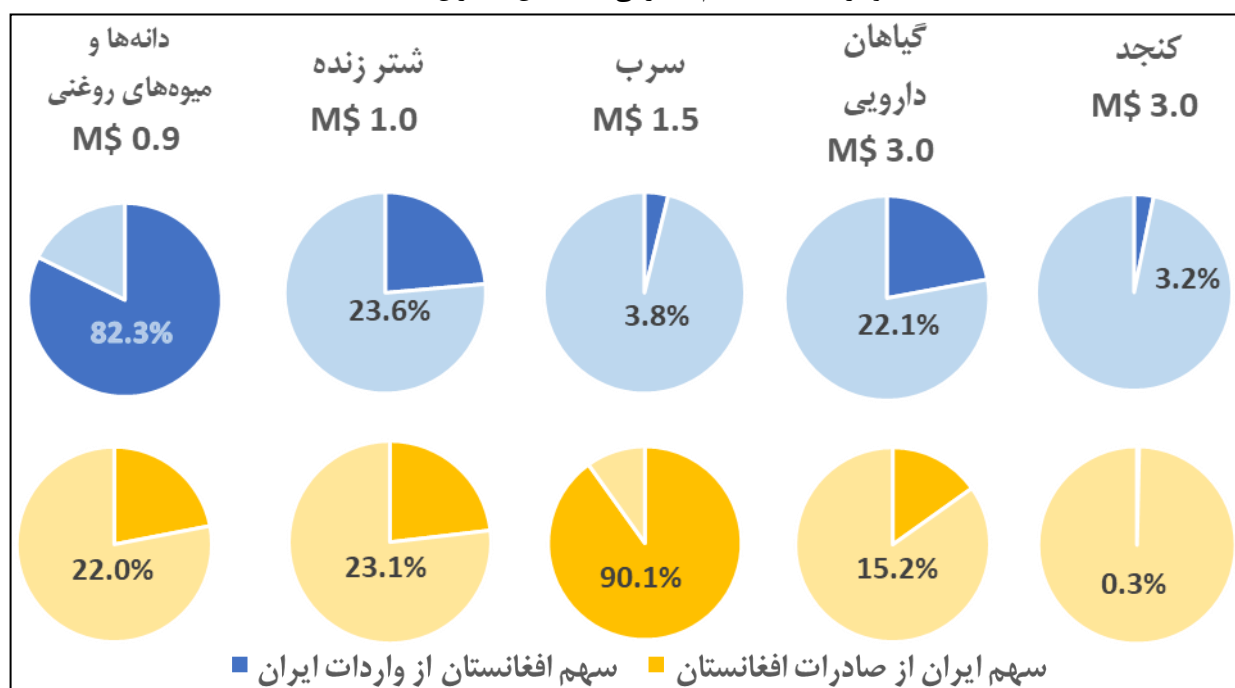
ش.ب.	کد HS	عنوان کالا	صادرات افغانستان به ایران							
			۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳
-	همه	همه محصولات	۱۲	۱۱	۲۰	۲۲	۲۶	۱۵	۳۵	۲,۵
۱	۱۲	دانه و میوه‌های روغن‌دار؛ دانه و بذر و میوه‌ها؛ نباتات صنعتی یا دارویی؛	۱۰	۶,۷	۱۲	۱۷	۲۱	۱۲	۱۶	۰,۸
۲	۰۱	حیوانات زنده	۰,۰	۱,۸	۱,۹	۰,۲	۰,۰	۰,۸	۱۰	۰,۱
۳	۷۸	سرب و مصنوعات از سرب	-	۱,۵	-	-	۰,۰	-	-	-
۴	۲۵	نمک؛ گوگرد؛ خاک و سنگ؛ گچ، آهک و سیمان	۰,۲	۰,۳	۱,۳	۱,۳	۰,۹	۰,۷	۰,۹	۰,۲
۵	۰۹	قهوه، چای، ماته و ادویه	۰,۰	۰,۲	۰,۳	-	-	-	-	-
۶	۰۲	گوشت و احشاء خوراکی	-	۰,۲	۰,۴	-	-	-	-	-
۷	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	-	۰,۱	-	-	-	-	-	-
۸	۵۰	ابریشم	۰,۱	۰,۱	۰,۲	۰,۸	۰,۸	۰,۷	۰,۵	۰,۸
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده	۰,۰	۰,۱	-	۰,۰	۰,۰	-	۰,۲	۰,۰
۱۰	۱۳	انگم‌ها؛ صمغ‌ها، رزین‌ها و سایر شیرها و عصاره نباتی	-	۰,۰	۰,۳	۰,۱	-	-	-	-

جدول ۱۶- ۲۰ کالا با بیشترین حجم مبادله، صادراتی از افغانستان به ایران - میلیون دلار

ش.ب.	کد HS	عنوان محصول	۲۰۱۰	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۸			
						سهم افغانستان	واردات ایران از جهان	سهم ایران	صادرات افغانستان به جهان
	-	همه محصولات	۱۱,۸۵۱	۲۰,۳۹۸	۱۰,۹۳۱	۰٪	۴۱,۲۳۶	۱٪	۸۷۵
۱	۱۲۰۷۴۰	دانه‌های کنجد ، شکسته یا نشسته	۸,۹۲	۴,۷۴	۳,۰	۳٪	۹۳	۰٪	۸۷۰
۲	۱۲۱۱۹۰	گیاهان ، قسمتهای گیاهان ، ازجمله دانه ها و میوه ها ، عمدتاً در عطرسازی ، داروخانه یا ...	۰,۷۲	۳,۲۱	۳,۰	۲۲٪	۱۳	۱۵٪	۲۰
۳	۷۸۰۱۱۰	سرب بدون کار ، تصفیه شده	۰,۰۰	۰,۰۰	۱,۵	۴٪	۳۸	۹۰٪	۱,۶
۴	۰۱۰۶۱۳	شتر زنده و سایر شترها [Camelidae]	۰,۰۰	۱,۲۹	۱,۰	۲۴٪	۴,۳	۲۳٪	۴,۴
۵	۱۲۰۷۹۹	دانه‌های روغنی و میوه‌های روغن‌دار ، شکسته یا شکسته (به استثنای آجیل خوراکی ، زیتون ، سویا ...	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۶۶	۸۲٪	۰,۸	۲۲٪	۳,۰
۶	۰۱۰۴۱۰	گوسفند زنده	۰,۰۰	۰,۲۳	۰,۵۴	۳٪	۱۹	۸٪	۶,۵
۷	۲۵۱۵۱۱	سنگ مرمر و تراورتن ، خام یا برش خورده	۰,۰۶	۰,۵۳	۰,۲۸	۱۹٪	۱,۵	۹۹٪	۰,۳
۸	۰۱۰۲۲۱	گاوه‌های نژاد خالص برای پرورش	۰,۰۰	۰,۴۲	۰,۲۲	۴٪	۵,۵	۱۰۰٪	۰,۲
۹	۰۹۰۹۳۱	دانه‌های زیره نه خرد شده و نه آسیاب شده	۰,۰۰	۰,۳۱	۰,۱۶	۳۸٪	۰,۴	۱۰۰٪	۰,۲
۱۰	۰۲۰۴۲۱	لاشه و نیم لاشه گوسفند تازه یا سرد (به استثنای بره‌ها)	۰,۰۰	۰,۰۴	۰,۱۵	۰٪	۱۱۹	۱۰۰٪	۰,۲
۱۱	۲۶۰۸۰۰	سنگ معدن روی و کنسانتره	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۱۴	۱٪	۲۷	۱۰۰٪	۰,۱
۱۲	۵۰۰۱۰۰	پيله کرم ابريشم مناسب برای پیچیدن است	۰,۱۲	۰,۱۵	۰,۱۲	۵٪	۲,۲	۱۰۰٪	۰,۱

ردیف	کد HS	عنوان محصول	۲۰۱۰	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۸		
						سهم افغانستان	واردات ایران از جهان	صادرات افغانستان به جهان
۱۳	۳۹۰۲۳۰	کوپلیم‌های پروپیلن ، در اشکال اولیه	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۱۱	۰٪	۴۴	۱۰۰٪
۱۴	۱۲۰۲۴۲	بادام زمینی ، پوست کنده ، شکسته یا نشسته (به استثنای بذر برای کاشت ، برشته یا غیره ...	۰,۰۰	۰,۲۷	۰,۰۶	۰٪	۲۴	۱٪
۱۵	۱۳۰۲۱۹	شیره و عصاره سبزیجات (به استثنای شیرین بیان ، رازک و تریاک)	۰,۰۰	۰,۱۴	۰,۰۳	۰٪	۸,۴	۱۳۲٪
۱۶	۱۹۰۴۹۰	غلات (به استثنای ذرت [ذرت]) به شکل دانه یا پوسته یا سایر دانه‌های کار شده ، از قبل پخته شده ...	۰,۰۰	۰,۰۷	۰,۰۲	۶٪	۰,۲۸	۰٪
۱۷	۲۵۱۶۱۲	گرانیت ، صرفاً با اره یا به صورت دیگر ، به قطعات یا اسلب مربع یا مستطیل برش داده می‌شود ...	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۱	۴٪	۰,۲۳	۱۰۰٪
۱۸	۲۵۲۹۲۱	فلورسپات حاوی وزن >۹۷٪ کلسیم فلوراید =	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۰۰٪	۰,۰۰	۱۰۰٪
۱۹	۱۲۱۲۲۹	جلبک های دریایی و سایر جلبک ها ، تازه ، سرد ، منجمد یا خشک شده ، چه آسیاب شده یا نشده ، برای ...	۰,۰۰	۰,۱۲	۰,۰۰	۵٪	۰,۰۴	۱۰۰٪
۲۰	-	-	۰	۰	۰			

نمودار ۹- عمده اقلام صادراتی افغانستان به ایران

عمده صادرات افغانستان به ایران به کنجد، گیاهان دارویی، شتر و گوسفند و سرب محدود می‌شود. این در حالی است که ارزش صادرات هر یک از این اقلام رقمی کمتر از ۳ میلیون دلار به ایران دارد. درحالی‌که در زمینه صادرات کنجد، افزایش سهم افغانستان در صادرات این کشور ظرفیت بالایی دارد و می‌تواند به تعدیل تراز تجاری دو کشور کمک نماید.

جدول ۱۷- واردات افغانستان از ایران - میلیون دلار

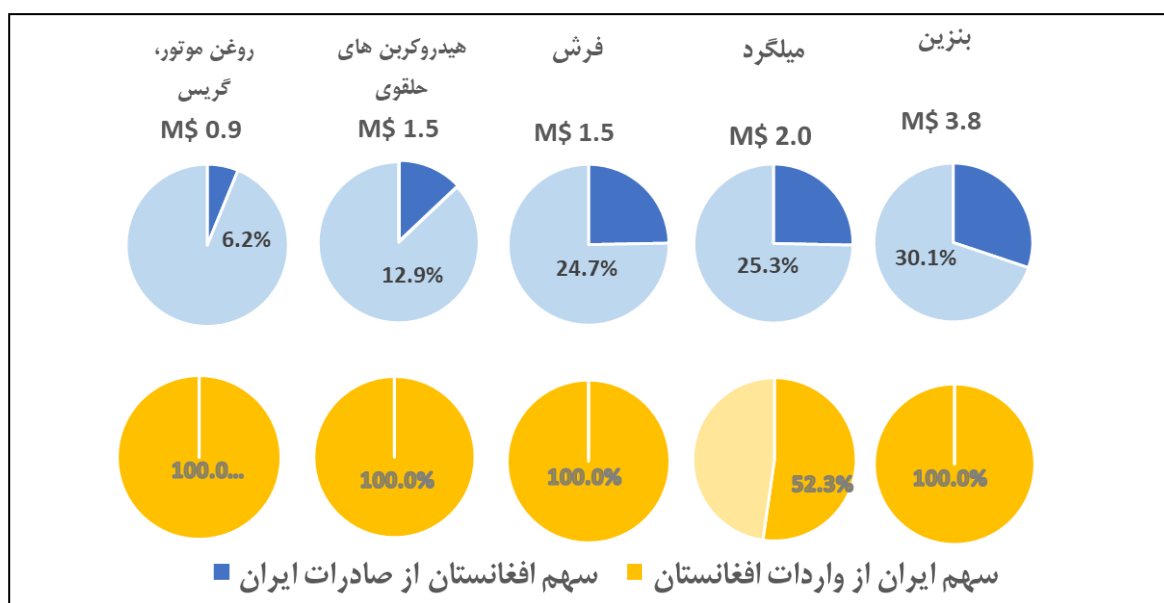
ش.	کد HS	عنوان کالا	صادرات افغانستان به ایران						
			۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲
-	همه	همه کالاها	۲,۹۲۷	۲,۷۹۱	۲,۴۵۸	۲,۵۶۳	۲,۴۹۰	۲,۴۲۹	۲,۹۰۱
۱	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و محصولات تقطیر آنها؛ مواد قیری	۶۰۶	۴۴۱	۴۳۱	۵۱۳	۲۵۰	۲۶۵	۳۸۸
۲	۷۲	آهن و فولاد	۲۷۹	۱۶۵	۱۴۱	۱۴۶	۱۹۳	۱۷۰	۱۹۸
۳	۳۹	پلاستیک و محصولات آن	۲۵۷	۲۳۸	۲۲۰	۱۹۹	۲۰۱	۱۶۷	۱۴۳
۴	۲۰	آماده سازی سبزیجات، میوه، آجیل یا سایر قسمتهای گیاهان	۱۳۳	۱۲۸	۱۲۵	۱۵۰	۱۱۹	۱۰۹	۹۴
۵	۸۵	ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی و قطعات آنها؛ دستگاه های ضبط صدا و پخش کننده	۱۲۴	۱۵۴	۱۰۲	۷۲	۶۸	۶۹	۶۳
۶	۵۷	فرش و سایر کفپوش های نساجی	۱۱۵	۱۴۵	۱۱۸	۱۴۴	۱۳۷	۱۳۷	۱۹۸
۷	۰۸	میوه‌ها و آجیل های خوراکی؛ پوست مرکبات یا خربزه	۱۰۵	۱۱۸	۶۹	۶۸	۶۷	۵۴	۶۵
۸	۰۴	محصولات لبنی؛ تخم مرغ؛ عسل طبیعی؛ محصولات خوراکی با منشأ حیوانی	۱۰۳	۱۰۶	۱۰۸	۷۰	۸۸	۶۰	۶۰
۹	۱۹	آماده سازی غلات، آرد، نشاسته یا شیر؛ محصولات شیرینی پزی	۱۰۳	۸۷	۱۰۴	۸۳	۱۲۴	۱۰۸	۱۰۴
۱۰	۲۹	مواد شیمیایی آلی	۸۳	۱۵۰	۱۴۲	۱۵۷	۲۲۳	۱۸۹	۱۲۰

جدول ۱۸- ۲۰ قلم کالاهای وارداتی افغانستان از ایران با بیشترین ارزش- میلیون دلار

ش.	کد HS	عنوان محصول	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۸	
			۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	سهام کل صادرات ایران	سهام کل واردات افغانستان
-	-	همه محصولات	۲,۹۲۶	۲,۷۹۱	۱,۳۷۸	۳%	۴۰%
۱	۲۷۱۰۱۲	روغن‌ها و آماده سازیهای سبک، نظیر بنزین	۴۴۱,۱	۳۳۷,۵	۰,۰	۳۰%	۱۰۰%
۲	۷۲۱۴۲۰	میله ها میلگردهای فولادی یا غیر آلیاژی، دارای تورفتگی، دنده یا تغییر شکل های دیگر	۹۶,۷	۵۸,۸	۱۱,۲	۲۵%	۱۰۰%
۳	۵۷۰۲۹۲	فرش ها و سایر پوشش های کف، از مصنوعات نساجی ساخته شده توسط انسان، بافته شد	۸۳,۱	۸۸,۰	۱۵۰,۷	۲۵%	۱۰۰%
۴	۲۹۰۲۹۰	هیدروکربن های حلقوی (به استثنای سیکلان، سیکلن، بنزن، تولوئن، زایلن، استایرن ...	۷۱,۶	۱۳۱,۹	۱,۰	۱۳%	۱۰۰%
۵	۲۷۱۰۱۹	روغن ها و آماده سازی های متوسط، نظیر روغن موتور، گریس	۶۸,۳	۷۰,۰	۷,۸	۶%	۱۰۰%
۶	۷۲۱۶۳۲	مقاطع I از فولاد آهنی یا غیر آلیاژی که بیشتر از نورد گرم، گرم کشیده یا اکستروژن داغ..	۶۱,۱	۴۵,۰	۱۵,۱	۵۳%	۱۰۰%

ش.	کد HS	عنوان محصول	۲۰۱۰	۲۰۱۷	۲۰۱۸		
					افغانستان	کل صادرات ایران	سهم کل واردات افغانستان
۷	۱۷۰۴۹۰	قنادی های قندی حاوی کاکائو ، شامل شکلات سفید (بدون آدامس)	۳۷,۰	۵۳,۰	۵۶,۳	۲۰,۳	۱۰۰٪
۸	۰۴۰۱۵۰	شیر و خامه با چربی < ۱۰٪ ، غلیظ و بدون قند	۰,۰	۳۰,۹	۵۵,۲	۱۵۸	۱۰۰٪
۹	۰۸۰۸۱۰	سیب تازه	۵,۷	۷۷,۸	۵۳,۷	۲۲۹	۱۰۰٪
۱۰	۲۰۰۲۹۰	گوجه فرنگی ، تهیه یا نگهداری غیر از سرکه	۲۴,۲	۶۲,۳	۴۹,۰	۱۴۱	۱۰۰٪
۱۱	۲۷۱۱۱۹	هیدروکربن های گازی ، مایع شده (به استثنای گاز طبیعی ، پروپان ، بوتان ، اتیلن ، ...	۰,۰	۷,۶	۴۸,۸	۸۰۱	۱۰۰٪
۱۲	۷۲۱۳۱۰	میله ها و میلگردهای نورد گرم ، در سیم پیچ های نامنظم از آهن یا فولاد غیر آلیاژی ...	۰,۶	۲۴,۸	۳۹,۶	۱۹۴	۱۰۰٪
۱۳	۱۹۰۵۳۱	بیسکویت شیرین	۱۹,۱	۲۵,۵	۳۹,۲	۱۵۳	۸۶٪
۱۴	۱۹۰۲۱۹	ماکارونی نپخته ، بدون تخم مرغ	۹,۲	۳۳,۱	۳۶,۸	۶۷	۱۰۰٪
۱۵	۳۱۰۲۱۰	اوره ، چه در محلول آبی یا نه (به استثنای گلوله یا اشکال مشابه ، یا در...	۰,۰	۴۴,۸	۳۵,۱	۸۳۴	۱۰۰٪
۱۶	۸۵۴۴۶۰	هادی های برقی ، برای ولتاژ < ۱,۰۰۰ ولت، عایق	۱۲,۷	۵۵,۲	۳۴,۳	۵۱	۱۰۰٪
۱۷	۳۹۲۶۹۰	محصولات پلاستیکی و قطعات از سایر مواد مربوط به شماره ۳۹۰۱ تا ۳۹۱۴	۱۴,۹	۴۱,۷	۳۳,۵	۲۲۵	۱۰۰٪
۱۸	۲۵۲۳۹۰	سیمان (به استثنای سیمان پرتلند و سیمان آلومینیوم)	۰,۰	۲۲,۳	۳۳,۳	۶۴	۱۰۰٪
۱۹	۷۲۱۰۴۹	محصولات نورد تخت از آهن یا فولاد غیر آلیاژی ، به عرض < = ۶۰۰ میلی متر	۰,۸	۵,۱	۲۷,۹	۹۰	۱۰۰٪
۲۰	۰۹۱۰۲۰	زعفران	۰,۰	۲۲,۷	۲۶,۷	۳۵۱	۱۰۰٪

نمودار ۷-۳ عمده اقلام وارداتی افغانستان از ایران

در بخش واردات افغانستان از ایران شاهد سهم بالای ایران در کالاهای وارداتی کشور افغانستان هستیم. از این رو با توجه به محدودیت های موجود در تراکنش های بانکی فی مابین دو کشور، عامل محدودکننده در افزایش واردات افغانستان از ایران را میتوان به نا تراز تجاری و محدودیت این کشور در صادرات دانست.

۷-۳) پتانسیل واردات و صادرات بین ایران و افغانستان در سال ۲۰۱۸

جدول ۱۹- پتانسیل صادرات افغانستان به ایران؛ میلیون دلار

ردی ف	کد HS	عنوان کالا	صادرات افغانستان به ایران	سهم افغانستان	واردات ایران از جهان ^۴	سهم ایران	صادرات افغانستان به جهان ^۵	ظرفیت وارداتی ایران	ظرفیت صادراتی افغانستان	ظرفیت محدودکننده ^۶
۱	۱۲۰۷۴۰	دانه‌های کنجد، خواه شکسته یا شکسته نشده باشد	۲,۹۹	۰,۰٪	۹۲,۸۶	۰,۰٪	۸۷۰,۰۳	۸۹,۸۷	۸۶۷,۰۵	۸۹,۹
۲	۲۷۰۱۱۹	زغال‌سنگ، اعم از پودر شده یا نشده، غیر آگلومره (به استثنای آنتراسیت و زغال سنگ قیر)	۰,۰۰	۰,۰٪	۷۳,۵۸	۰,۰٪	۴۰,۵۷	۷۳,۵۸	۴۰,۵۷	۴۰,۶
۳	۰۷۱۳۴۰	عدس خشک شده و پوست کنده، اعم از پوست کندن یا شکافته	۰,۰۰	۳,۲٪	۹۷,۰۸	۲۶,۱٪	۱۹,۲۱	۹۷,۰۸	۱۹,۲۱	۱۹,۲
۴	۰۷۱۳۳۳	لوبیا خشک پوست کنده، پوست کنده یا خرد شده	۰,۰۰	۰,۰٪	۲۹,۶۳	۰,۰٪	۵,۶۸	۲۹,۶۳	۵,۶۸	۵,۷
۵	۱۲۰۹۹۱	بذر سبزیجات، برای کاشت	۰,۰۰	۰,۰٪	۸۵,۴۴	۰,۰٪	۱,۰۸	۸۵,۴۴	۱,۰۸	۱,۱
۶	۷۸۰۱۱۰	سرب کار نشده، تصفیه شده	۱,۴۵	۰,۰٪	۳۷,۹۸	۰,۰٪	۱,۶۱	۳۶,۵۳	۰,۱۶	۰,۲
							تعداد	۶	۱۵۶,۶	

جدول ۲۰- گروه‌های کالایی پیشنهاد شده برای افزایش واردات ایران از کشور افغانستان؛ میلیون دلار

ردیف	کد تعرفه دو رقمی	نام ردیف تعرفه	تعداد کد پیشنهادی	پتانسیل افزایش واردات ایران از افغانستان
۱	۱۲	دانه‌های روغنی و میوه‌های زیتون	۲	۹۰,۹
۲	۲۷	سوخت و روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها	۱	۴۰,۶
۳	۷	سبزیجات و برخی از ریشه‌ها و غده‌ها، خوراکی	۲	۲۴,۹
۴	۷۸	سرب و مواد آن	۱	۰,۲
		جمع	۶	۱۵۷

آنچه از بررسی پتانسیل‌های صادراتی افغانستان به ایران به دست می‌آید، ظرفیت بالای این کشور در صادرات دانه‌های کنجد است که علاوه بر آنکه می‌تواند نیاز بازار ایران را تأمین نماید، می‌تواند از مسیر ایران به سایر کشورها نیز صادر شود. در مرتبه بعد می‌توان به کالاهای زغال‌سنگ، عدس و لوبیا اشاره کرد که تولیدات افغانستان می‌تواند بخشی از نیاز ایران را تأمین نماید. این اقلام می‌تواند محلی برای سرمایه‌گذاری در جهت تولید بیشتر و تأمین هر چه بیشتر نیاز ایران و دستیابی به تراز تجاری فی‌مابین دو کشور به حساب آید.

^۴ برای ایران تنها کالاهایی که ارزش مبادله‌ای آنها بیش از ۲۵ میلیون دلار در سال ۲۰۱۸ بوده، و همچنین این کالاها باید طی ۱۰ سال اخیر حداقل هزار دلار تجارت بین دو کشور صورت گرفته باشد تا در جدول پتانسیل سنجی به حساب آورده شوند.

^۵ برای افغانستان تنها کالاهایی که ارزش مبادله‌ای آنها بیش از ۱۰۰ هزار دلار در سال ۲۰۱۸ بوده، و همچنین این کالاها باید طی ۱۰ سال اخیر حداقل هزار دلار تجارت بین دو کشور صورت گرفته باشد تا در جدول پتانسیل سنجی به حساب آورده شوند.

^۶ کوچکترین رقم دو ستون "ظرفیت وارداتی ایران" و "ظرفیت صادراتی افغانستان"

جدول ۲۱- پتانسیل واردات افغانستان به ایران؛ میلیون دلار

ردیف	کد HS	عنوان کالا	واردات افغانستان از ایران	سهم افغانستان	واردات ایران از جهان	سهم ایران	صادرات افغانستان به جهان	ظرفیت وارداتی ایران	ظرفیت صادراتی افغانستان	ظرفیت محدود کننده
۱	۱۱۰۱۰۰	آرد گندم یا مزلین	۲	۴٪	۴۴	۰٪	۷۶۴	۴۲	۷۶۲	۴۲
۲	۰۴۰۲۱۰	شیر و خامه به شکل جامد، با محتوای چربی وزنی کمتر از ۱,۵٪	۴	۷٪	۵۳	۸٪	۴۶	۵۰	۴۲	۴۲
۳	۲۷۰۹۰۰	روغن های نفتی و روغن های به دست آمده از مواد معدنی قیری، خام	-	۰٪	۵۰,۸۲۳	۰٪	۴۱	۵۰,۸۲۳	۴۱	۴۱
۴	۴۸۱۹۱۰	کارتن، جعبه و جعبه، از کاغذ راه راه یا مقوا	۱۰	۲۰٪	۵۰	۲۲٪	۴۴	۴۱	۳۴	۳۴
۵	۱۸۰۶۹۰	شکلات و سایر فراورده های حاوی کاکائو در ظروف یا بسته بندی های فوری => ...	۲۱	۲۴٪	۸۶	۵۷٪	۳۷	۶۵	۱۶	۱۶
۶	۳۹۰۴۱۰	پلی "وینیل کلراید"، در اشکال اولیه، با هیچ ماده دیگری مخلوط نشده است	۸	۷٪	۱۱۷	۳۵٪	۲۲	۱۰۹	۱۴	۱۴
۷	۲۳۰۹۹۰	فراورده هایی از نوعی که در تغذیه حیوانات استفاده می شود (به استثنای غذای سگ یا گربه که برای خرده فروشی ...	۲۳	۵۱٪	۴۶	۶۳٪	۳۷	۲۳	۱۴	۱۴
۸	۳۹۰۳۱۹	پلی استایرن، در اشکال اولیه (به استثنای قابل گسترش)	۱	۰٪	۱۶۳	۵٪	۱۲	۱۶۳	۱۲	۱۲
۹	۸۷۰۷۱۰	بدنه اتومبیل های موتوری و سایر وسایل نقلیه موتوری که عمدتاً برای حمل و نقل افراد طراحی شده اند	-	۰٪	۴۰	۰٪	۱۱	۴۰	۱۱	۱۱
۱۰	۷۲۱۶۳۱	مقاطع U از آهن یا فولاد غیر آلیاژی که بیشتر از نورد گرم، کشش گرم یا اکستروژن گرم کار نشده است، ...	۳	۹٪	۲۸	۲۱٪	۱۲	۲۶	۹,۸	۹,۸
۱۱	۰۷۰۲۰۰	گوجه فرنگی تازه یا سرد شده	۱۹	۸٪	۲۴۵	۷۵٪	۲۵	۲۲۶	۶,۵	۶,۵
۱۲	۱۹۰۵۳۱	بیسکویت شیرین	۳۹	۲۶٪	۱۵۳	۸۶٪	۴۶	۱۱۴	۶,۴	۶,۴
۱۳	۳۹۲۳۲۱	گونی و کبسه، از جمله، مخروط، از پلیمرهای اتیلن	۲۱	۲۱٪	۱۰۰	۷۷٪	۲۸	۷۹	۶,۲	۶,۲
۱۴	۳۹۲۰۹۹	صفحات، ورق ها، فیلم، فویل و نوار، از پلاستیک های غیر سلولی، n.e.s، تقویت نشده، چند لایه، ...	۱۹	۲۵٪	۷۶	۷۹٪	۲۴	۵۷	۴,۹	۴,۹
۱۵	۰۷۱۳۲۰	نخود خشک شده پوسته شده «گاریانزو»، اعم از پوست کردن یا بدون پوست	۷	۹٪	۷۸	۵۹٪	۱۲	۷۱	۴,۸	۴,۸
۱۶	۳۹۰۲۱۰	پلی پروپیلن، در اشکال اولیه	۷	۵٪	۱۲۴	۶۳٪	۱۱	۱۱۸	۴,۰	۴,۰
۱۷	۴۱۰۵۳۰	پوست گوسفند یا بره، در حالت خشک "پوسته"، بدون پشم، اعم از شکافته یا غیر شکافته (به استثنای ...	-	۰٪	۲۷	۰٪	۳	۲۷	۳,۰	۳,۰
۱۸	۳۹۲۳۹۰	اقلام حمل و نقل یا بسته بندی کالاها، از پلاستیک (به استثنای جعبه، جعبه، جعبه ...	۷	۲۴٪	۲۸	۷۵٪	۹	۲۲	۲,۲	۲,۲
۱۹	۲۷۰۷۹۹	روغن ها و سایر محصولات تقطیر قطران زغال سنگ با دمای بالا. محصولات مشابه ...	۲	۷٪	۳۵	۵۴٪	۴	۳۳	۲,۱	۲,۱

ردیف	کد HS	عنوان کالا	واردات افغانستان از ایران	سهم افغانستان	واردات ایران از جهان	سهم ایران	صادرات افغانستان به جهان	ظرفیت وارداتی ایران	ظرفیت صادراتی افغانستان	ظرفیت محدود کننده
۲۰	۲۷۱۲۱۰	ژله نفتی	۲	۵٪	۴۲	۵۵٪	۴	۴۰	۱,۷	۱,۷
۲۱	۲۵۱۵۱۲	سنگ مرمر و سنگ تراورتن، صرفاً برش خورده، با اره یا غیره، به صورت بلوک یا دال مربع...	۰	۰٪	۳۹	۲٪	۲	۳۹	۱,۶	۱,۶
۲۲	۰۴۰۶۱۰	پنیر تازه "پنیر نرسیده یا پخته نشده"، از جمله. پنیر آب پنیر و کشک	۶	۲۳٪	۲۶	۸۱٪	۷	۲۰	۱,۴	۱,۴
۲۳	۶۸۰۷۱۰	اقلام آسفالتی یا از مواد مشابه، به عنوان مثال. قیر نفتی یا قطران زغال سنگ، به صورت رول	۸	۳۰٪	۲۷	۸۶٪	۹	۱۹	۱,۳	۱,۳
۲۴	۰۷۰۹۳۰	بادمجان تازه یا سرد شده "بادمجان"	۳	۶٪	۴۹	۷۶٪	۴	۴۶	۱,۰	۱,۰
۲۵	۰۸۰۴۱۰	خرمای تازه یا خشک	۲۰	۶٪	۳۳۸	۹۸٪	۲۰	۳۱۹	۰,۳	۰,۳
۲۶	۳۹۲۱۹۰	صفحات، ورق ها، فیلم، فویل و نوار، از پلاستیک، تقویت شده، چند لایه، تکیه گاه یا مشابه ...	۱۰	۱۴٪	۷۴	۹۸٪	۱۱	۶۳	۰,۳	۰,۳
۲۷	۰۸۰۷۱۱	هندوانه تازه	۷	۴٪	۱۵۸	۹۶٪	۷	۱۵۱	۰,۳	۰,۳
۲۸	۳۹۲۴۱۰	ظروف غذاخوری و آشپزخانه، از پلاستیک	۵	۴٪	۱۰۷	۹۵٪	۵	۱۰۳	۰,۳	۰,۳
۲۹	۰۴۰۳۹۰	دوغ، شیر و خامه دلمه، کپیر و سایر شیرها و خامه های تخمیری یا اسیدی، ...	۶	۱۲٪	۴۹	۹۹٪	۶	۴۳	۰,۱	۰,۱
۳۰	۰۴۰۳۱۰	ماست، اعم از طعم دار یا بدون شکر و یا سایر مواد شیرین کننده، میوه ها و ...	۴	۴٪	۹۷	۱۰۰٪	۴	۹۳	۰,۰۱	۰,۰۱
۳۱	۰۸۱۰۵۰	کیوی تازه	۴	۴٪	۹۷	۱۰۰٪	۴	۹۳	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
۲۸۴		تعداد کالا ۳۱								

جدول ۲۲- گروه های کالایی پیشنهاد شده برای افزایش صادرات ایران به کشور افغانستان ؛ میلیون دلار

ردیف	کد تعرفه دو رقمی	نام ردیف تعرفه	تعداد کد پیشنهادی	پتانسیل افزایش صادرات ایران به افغانستان
۱	۲۷	سخت و روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن ها	۳	۴۵,۱
۲	۴	محصولات لبنی و سایر خوراکی ها با منشا حیوانی	۴	۴۳,۶
۳	۳۹	پلاستیک و مواد آن	۸	۴۳,۴
۴	۱۱	محصولات صنعت فرز؛ مالت ، نشاسته ، اینولین ، گلو تن گندم	۱	۴۲,۵
۵	۴۸	کاغذ و مقوا مقالات کاغذ خمیر کاغذ ، کاغذ یا مقوا	۱	۳۴,۲
۶	۱۸	فرآورده کاکائو و کاکائو	۱	۱۵,۶
۷	۲۳	صنایع غذایی ، پسماند و ضایعات آن. علوفه حیوانات آماده شده	۱	۱۳,۵
۸	۷	سبزیجات و برخی از ریشه ها و غده ها. خوراکی	۳	۱۲,۲
۹	۸۷	وسایل نقلیه (غیر از راه آهن یا تراموا) و قطعات و لوازم جانبی آن ها	۱	۱۱,۳
۱۰	۷۲	آهن و فولاد	۱	۹,۸
۱۱	۱۹	فرآورده غلات ، آرد ، نشاسته یا شیر ؛ محصولات شیرینی پزی	۱	۶,۴
۱۲	۴۱	پوست و پوست خام (غیر از پوست خز) و چرم	۱	۳,۰

پتانسیل افزایش صادرات ایران به افغانستان	تعداد کد پیشنهادی	نام ردیف تعرفه	کد تعرفه دو رقمی	ردیف
۱,۶	۱	نمک؛ گوگرد؛ زمین ، سنگ؛ مواد گچ کاری ، آهک و سیمان	۲۵	۱۳
۱,۳	۱	سنگ ، گچ ، سیمان ، آزیست ، میکا یا مواد مشابه. مقالات آن	۶۸	۱۴
۰,۶	۳	میوه و آجیل؛ پوست میوه	۸	۱۵
۲۸۴	۳۱	جمع		

در بخش ارزیابی ظرفیت صادرات از ایران به افغانستان، با توجه به سهم بالای ایران در قالب کالاهای صادراتی به افغانستان، ظرفیت مازاد برای گسترش صادرات محدود است و این رقم در مجموع به میزان ۲۸۴ میلیون دلار به دست آمده است.

جمع‌بندی:

توجه به روابط تجاری فی‌مابین ایران و افغانستان حاکی از وابستگی شدید این کشور به کالاهای صادراتی ایران است. با توجه به تنش‌های سیاسی موجود در داخل این کشور و تنش‌های موجود فی‌مابین ایران و حاکمان این کشور، به‌منظور تعامل سازنده‌تر با استفاده از حکمرانی نرم با این کشور، توجه به کالاهایی نظیر سوخت که با کشش قیمتی پایین و جایگزین‌های متعدد برای جایگزینی آن وجود دارد و از طرفی بنا بر تطابق آمارهای منتشر شده توسط گمرک دو کشور، صرفاً از ایران تأمین می‌شود، می‌تواند به‌عنوان اهرم فشاری به‌منظور تعامل سازنده با حاکمان این کشور به‌حساب آید.

با توجه به آنکه در تراز کلی تجاری کشور افغانستان یک نا تراز شدید مشاهده می‌شود که حاکی از وابستگی این کشور به کمک‌های خارجی برای تأمین نیاز وارداتی است، لذا توجه به سرمایه‌گذاری در صنایعی که در ارتباط مستقیم با صنایع ایرانی قرار می‌گیرد، در جهت افزایش پیوندهای اقتصادی بین دو کشور و ارتقاء سطح روابط حائز اهمیت است. به این منظور می‌توان صنایعی را که سهم ایران از صادرات افغانستان بالا است و درعین حال سهم افغانستان در واردات ایران کمتر است یا به‌طور کلی صنایعی که در بخش پتانسیل صادراتی افغانستان به ایران در این گزارش به آن اشاره شده است موردتوجه قرار گیرد. با توجه به چالش‌های امنیتی موجود در کشور افغانستان، استفاده از راهکارهایی نظیر هدایت سرمایه‌گذاران افغانستانی در ایران، حمایت از شهرک‌های مرزی مشترک بین دو کشور موردتوجه قرار گیرند.